

Protokół z 1. posiedzenia Komitetu Monitorującego Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027 – 18 stycznia 2023 r.

1. Otwarcie posiedzenia

Posiedzenie otworzył **Pan Jacek Żalek, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej, Przewodniczący Komitetu Monitorującego**, który powitał członków i obserwatorów Komitetu, a także przedstawiciele Komisji Europejskiej, **Panią Emmę Toledano Laredo, Panią Katarzynę Szumielewicz oraz Pana Arona Kerpel Froniusa**.

Pan Jacek Żalek poinformował, że głównym celem Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki na lata 2021-2027 o alokacji 7,9 mld euro będzie stymulowanie polskiej przedsiębiorczości do prowadzenia badań, wdrażania innowacji i wykorzystywania zaawansowanych technologii. Wyraził nadzieję, że Program przyczyni się do wzrostu konkurencyjności firm, przyspieszenia transformacji przemysłowej, cyfrowej i zielonej przedsiębiorczości oraz do transformacji polskiej gospodarki w kierunku przemysłu 4.0.

Pan Jacek Żalek poinformował, że prace nad Programem i jego koncepcją rozpoczęły się w 2020 roku. W te działania zaangażowani byli zarówno przedstawiciele przedsiębiorców, administracji publicznej, jak i świata nauki. Podziękował partnerom za aktywny udział i pracę włożoną w wypracowanie założeń i projektu Programu. W 2021 r. projekt FENG został przyjęty przez Radę Ministrów i rozpoczęły się negocjacje z KE, za które **Pan Jacek Żalek** podziękował przedstawicielom KE. Program FENG był jednym z pierwszych Programów zaakceptowanych przez KE. Otrzymano już pierwsze zaliczki.

Pan Jacek Żalek wyraził nadzieję, że niebawem po posiedzeniu Komitetu będą mogły zostać ogłoszone pierwsze nabory w FENG. Środki FENG będą wykorzystane do rozwoju współpracy między przedsiębiorstwami, a także do rozwoju potencjału sektora nauki, w szczególności w zakresie współpracy z firmami i transferu technologii.

Następnie **Pan Jacek Żalek** przekazał prowadzenie dalszej części obrad **Pani Małgorzacie Szczepańskiej, Dyrektora Departamentu Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju, MFiPR**, przedstawicielce **Instytucji Zarządzającej** i poprosił o zabranie głosu **Panią Emmę Toledano Laredo, Dyrektora do spraw wdrażania w Dyrekcji Generalnej do spraw Polityki Regionalnej i Miejskiej, przedstawicielkę KE**.

Pani Emma Toledano Laredo pogratulowała polskim władzom i wszystkim partnerom, którzy byli zaangażowani w negocjacje na przestrzeni ostatnich lat,

ogromnego wysiłku włożonego w opracowanie FENG. Jest to największy program dotyczący innowacji w Europie z unijną alokacją ok. 8 mld euro. Wspomniała, że jego poprzednik - Program Operacyjny Inteligentny Rozwój na lata 2014-2020 był również największym kwotowo programem finansowanym przez Unię dotyczącym działań B+R oraz innowacji w UE, który jeszcze wspiera m.in. naukowców i przedsiębiorców we wspólnych projektach badawczo-rozwojowych. Na chwilę obecną w POIR jest podpisanych ponad 14 tys. umów o dofinansowanie i ponad 8 tys. już zrealizowanych projektów.

Kryzys wywołany pandemią COVID, a następnie rosyjska inwazja na Ukrainę wpłynęły na realizację programów w Polsce. Z tej racji polityka spójności stała się bardziej elastyczna i dostosowywała się do nieoczekiwanych wyzwań. W czasie pandemii w Polsce przekierowano około 2,8 mld euro na wzmocnienie systemu opieki zdrowotnej oraz wsparcie wszystkich dotkniętych nią przedsiębiorstw i pracowników. Natomiast POIR odegrał kluczową rolę we wspieraniu przedsiębiorstw, przekierowując ponad 300 mln euro na wsparcie kapitału obrotowego w przedsiębiorstwach i na instrumenty finansowe.

Pani Emma Toledano Laredo wspomniała o działaniach w ramach polityki spójności na rzecz uchodźców w Europie (CARE) oraz o pakiecie „Elastyczna pomoc dla terytoriów” (FAST-CARE). Ta nowelizacja legislacyjna ułatwiła dystrybucję funduszy unijnych na wsparcie ukraińskich uchodźców. W związku ze skutkami wojny na Ukrainie, a w szczególności kryzysu energetycznego, KE w ścisłej współpracy z Parlamentem Europejskim zaproponowała kolejną poprawkę legislacyjną (SAFE), dotyczącą bezpiecznego dostępu do energii. Ta nowa poprawka jest ujęta w dyskusji nad pakietem REPowerEU, który ma zostać przyjęty w drugiej połowie lutego 2023 r. Celem nowelizacji SAFE jest wsparcie, przy użyciu niewykorzystanych środków z perspektywy finansowej 2014-2020, MŚP i gospodarstw domowych w trudnej sytuacji, które najbardziej odczuwają wysokie ceny energii. IZ POIR szybko zareagowała na kryzys płynności MŚP, zapewniając pożyczki i fundusze gwarancyjne o wartości około 310 mln euro z zasobów UE. Jednocześnie programy operacyjne na lata 2014-2020 muszą przyspieszyć, a rok 2023 jest ostatnim, aby to zrobić. **Pani Emma Toledano Laredo** wyraziła nadzieję, że Polska wykorzysta jak najlepiej wszystkie możliwości, jakie zostały zapewnione do absorpcji funduszy.

Następnie, **Pani Emma Toledano Laredo** wskazała, że Polska pozostaje największym beneficjentem polityki spójności w okresie 2021-2027, gdyż przyznano jej ok. 76 mld euro. Polska powinna w dalszym ciągu rozwijać nowoczesną gospodarkę. Z funduszy spójności zostaną zainwestowane środki w wysokości prawie 13 mld euro w działalność badawczą i innowacyjną uczelni oraz innowacje i kompetencje pracowników MŚP, z czego blisko 8 mld euro trafi do FENG. Do 2027 r. 1,5 miliarda polskich gospodarstw domowych otrzyma szybki Internet. Prawie 22 mld euro zostaną zainwestowane w gospodarkę niskoemisyjną, a fundusze UE już odegrały kluczową rolę w uniezależnieniu Polski od importu gazu.

Rosyjska agresja na Ukrainie pokazała, że Europa musi iść dalej w osiągnięciu niezależności energetycznej, a nie polegać na zagranicznych paliwach kopalnych. KE zainwestuje w energię odnawialną za pośrednictwem funduszy spójności na lata 2021-2027. Kolejne 20 mld euro zostanie zainwestowane w ekologiczny transport publiczny w Polsce. Ponadto, wraz ze starzeniem się społeczeństwa będzie rosło zapotrzebowanie na opiekę zdrowotną, usługi socjalne, zwłaszcza na obszarach wiejskich, w ten obszar KE zainwestuje prawie 17 miliardów euro.

Pani Emma Toledano Laredo podkreśliła, jak ważny dla Polski jest Fundusz Sprawiedliwej Transformacji, którego Polska jest największym beneficjentem na lata 2021-2027. Celem Funduszu jest zainwestowanie 3,8 mld euro w pięciu polskich regionach w celu zastąpienia niedających się dłużej utrzymać miejsc pracy. Fundusz pomoże pracownikom i przedsiębiorstwom w tych regionach w znalezieniu nowych miejsc pracy i nowych obszarów działalności. Na samym Śląsku zostanie utworzonych ok. 31 tys. nowych miejsc pracy.

W dalszej części wypowiedzi **Pani Emma Toledano Laredo** poruszyła temat programu FENG, który został przyjęty przez Komisję 27 września 2022 r., jako drugi program krajowy spośród wszystkich polskich programów na lata 2021-2027. Powstał ambitny program z dostosowanymi do potrzeb środkami opartymi na doświadczeniach wyciągniętych z przeszłości i zgodny ze wszystkimi priorytetami UE. Polska nadal pozostaje krajem o niskim poziomie innowacyjności w ujęciu względnym, z wynikami na poziomie zaledwie ok. 60,5% średniej UE według European Innovation Scoreboard 2022. Nowy program ma na celu zapewnienie dodatkowego bodźca do innowacji, badań i rozwoju, transferów technologii i wprowadzania tych innowacji, w szczególności w odniesieniu do transformacji ekologicznej i cyfrowej, dla przedsiębiorstw i środowisk biznesowych. Inteligentne specjalizacje będą nadal stanowić podstawę innowacyjnych inwestycji w innowacje.

Pani Emma Toledano Laredo pogratulowała innowacyjnego podejścia i funkcjonalności FENG. Podejście modułowe opiera się na doświadczeniach wyciągniętych z przeszłości i oferuje MŚP elastyczność, która nie była wcześniej dostępna. KE docenia fakt, że Program wspiera synergii między Programem Horyzont Europa, a funduszami rozwoju regionów europejskich poprzez współfinansowanie europejskich ośrodków cyfrowych i innowacyjnych (EDIH), ośrodków testowania i eksperymentowania w zakresie sztucznej inteligencji (TEF) oraz projektów nagrodzonych Pieczęcią Doskonałości (Seal of Excellence). Pogratulowała również wyboru operacji o znaczeniu strategicznym, które obejmują między innymi ważne projekty będące przedmiotem wspólnego europejskiego zainteresowania (IPCEI), zgodnie z decyzją KE, w obszarze wodoru i innowacyjnych zamówień publicznych, które odgrywają ważną rolę we wprowadzaniu innowacyjnych rozwiązań na rynek. Praca IZ FENG w tym obszarze została już doceniona przyznaniem II. miejsca w konkursie European Innovation Order Award 2021 w ramach Programu Horyzont Europa za opracowane przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju narzędzie zamówień przedkomercyjnych, które umożliwia

instytucjom publicznym zamawianie prac B+R do wypracowania innowacyjnych rozwiązań. Jeśli chodzi o konkretne wyniki FENG, oczekuje się m.in. że blisko 1,5 tys. MŚP wprowadzi innowacje produktowe lub procesowe, prawie 8 tys. pracowników MŚP ukończy szkolenie w zakresie umiejętności związanych z inteligentną specjalizacją, transformacją przemysłową i przedsiębiorczością, blisko 4 tys. przedsiębiorstw uzyska wsparcie w zakresie transferu technologii, a przedsiębiorstwa poczynią znaczne roczne oszczędności w zużyciu energii pierwotnej. FENG przewiduje również wykorzystanie szerokiej gamy instrumentów finansowych, do których należą gwarancje i kapitał własny, a także instrumenty łączące finansowanie dotacyjne i dłużne. Program przewiduje też warunkowe wykorzystanie dotacji, które wraz z instrumentami finansowymi stanowią 29% alokacji programu.

W dalszej kolejności **Pani Emma Toledano Laredo** poruszyła wątek KM, który odgrywa kluczową rolę we wdrażaniu Programu i w osiągnięciu jego celów. KM będzie odpowiedzialny za monitorowanie i przegląd wdrażania FENG, a także postępów w osiągnięciu jego celów. Kryteria wyboru operacji i procedur muszą być niedyskryminacyjne, przejrzyste i uwzględniać złożone ramy regulacyjne UE, w szczególności Kartę Praw Podstawowych, zasadę zrównoważonego rozwoju oraz politykę UE w zakresie środowiska. Oprócz przestrzegania zasad horyzontalnych, jednym z kluczowych celów funduszy unijnych jest wspieranie grup i mniejszości zmarginalizowanych i zagrożonych.

KE ma status obserwatora w KM, monitoruje prace KM i stara się zapewnić wsparcie strategiczne i proceduralne. KE szczególną wagę przywiązuje do prawidłowego wdrażania i monitorowania środków unijnych zgodnie z obowiązującym prawodawstwem oraz powiązanymi z nim zasadami horyzontalnymi, w tym Kartą Praw Podstawowych UE. Na każdym pojedynczym członku KM spoczywa kluczowa odpowiedzialność i obowiązek w zakresie wdrażania Programu, oprócz innych zobowiązań, takich jak brak konfliktu interesów. W porównaniu z poprzednim okresem programowania, na wyraźną prośbę KE, w KM jest szersza reprezentacja organizacji pozarządowych.

Pani Emma Toledano Laredo podkreśliła, że KM jest odpowiedzialny za zapewnienie spełnienia i stosowania warunków podstawowych przez cały okres finansowania. Warunki podstawowe są nowością w ramach perspektywy 2021-2027 i muszą być przestrzegane i monitorowane przez cały okres finansowania. Odpowiednie tematyczne warunki podstawowe dla Celu tematycznego 1. zostały już spełnione w ramach FENG. Powstał Plan działania, który został opracowany wspólnie z Dyrektorem generalnym ds. badań i rozwoju w Komisji. Jeden horyzontalny warunek podstawowy, związany z Kartą Praw Podstawowych nadal jest przedmiotem dialogu między KE a Polską, w celu wypracowania skutecznego mechanizmu, zapewniającego wdrożenie wszystkich programów w Polsce zgodnie z Kartą. Wyraziła nadzieję, że warunek ten zostanie dopełniony w najbliższych miesiącach i zostanie zapewniony przepływ płatności.

Dalej **Pani Emma Toledano Laredo** wskazała, że szerokie partnerstwo centralnych i regionalnych władz oraz podmiotów lokalnych, w tym społeczeństwa obywatelskiego i partnerów społecznych, jest niezbędne do kształtowania i wdrażania FENG. Wyraziła nadzieję, że KM stanie się skutecznym forum zapewniającym, że przy planowaniu i realizacji Programu stosowana jest zasada partnerstwa.

Na zakończenie **Pani Emma Toledano Laredo** podkreśliła, że polityka spójności jest najbardziej namacalnym wyrazem solidarności między europejskimi państwami członkowskimi, ponieważ w ciągu ostatniej dekady zmniejszyła dysproporcje gospodarcze, społeczne i terytorialne. Zapewniła, że KE będzie wspierać pracę KM i realizację FENG w najlepszy możliwy sposób z korzyścią dla polskich przedsiębiorstw, polskiej gospodarki i polskich obywateli. Podziękowała IZ za dotychczasową współpracę i życzyła owocnych dyskusji.

Pani Małgorzata Szczepańska podziękowała za dotychczasową współpracę partnerom społeczno-gospodarczym oraz Komisji za intensywny czas negocjacji. Wyraziła przekonanie, że współpraca nad Programem, jak również współpraca nad kryteriami, które będą przedstawiane, pokażą, że zasada partnerstwa jest bardzo intensywnie i dobrze wdrażana w ramach FENG.

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że materiały będące przedmiotem obrad zostały rozesłane 4 stycznia 2023 r. W związku z postulatem jednego z członków Komitetu zgłoszonym w czasie konsultacji projektu Regulaminu, do porządku obrad dodano nowy punkt dotyczący powołania Grupy roboczej do spraw włączenia partnerów w realizację programu FENG. Uaktualniona agenda została rozesłana 13 stycznia 2023 r. Wszystkie materiały zostaną zamieszczone na stronie internetowej poir.gov.pl w zakładce Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki.

Porządek obrad zawierał następujące punkty:

- zatwierdzenie Regulaminu Komitetu,
- powołanie Grupy roboczej ds. włączenia partnerów w realizację Programu FENG,
- kryteria wyboru projektów w ramach działania „Ścieżka SMART” w 1. Priorytecie FENG „Wsparcie dla przedsiębiorców”,
- kryteria wyboru projektów dla działania „IPCEI” w ramach 2. Priorytetu FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom” oraz dla działania „IPCEI wodorowy” w ramach 3. Priorytetu FENG „Zazielenienie przedsiębiorstw”,
- kryteria wyboru projektów dla działania „Współfinansowanie działań EDIH” w ramach 2. Priorytetu FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom”,
- kryteria wyboru projektów dla działania „Współfinansowanie działań TEF AI” w ramach 2. Priorytetu FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom”,

- powołanie grup roboczych ds. wdrażania:
- ✓ priorytetu 1. FENG,
- ✓ priorytetu 2. i 3. FENG.

Porządek obrad został przyjęty bez uwag.

2. Regulamin Komitetu Monitorującego Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że Regulamin Komitetu został opracowany w oparciu o Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027. Zgodnie z Wytycznymi projekt Regulaminu został przekazany do konsultacji do przedstawicieli instytucji oraz organizacji wchodzących w skład KM. Konsultacje trwały od 16 grudnia 2022 r. do 10 stycznia 2023 r. W trakcie konsultacji wpłynęło łącznie ponad 60 uwag od 8 podmiotów. Podziękowała za wszystkie uwagi. Tabela uwag ze stanowiskiem IZ została przekazana 13 stycznia 2023 r., zaś zmieniony projekt Regulaminu 16 stycznia 2023 r.

Główne uwagi ze strony partnerów społeczno-gospodarczych dotyczyły zasad finansowania działalności partnerów i formy tego finansowania, czy to ma być ryczałt czy refundacja. Uwzględniono finansowanie kosztów udziału zarówno członka, jak i zastępcy w pracach Komitetu. W kwestii ryczałtu MFiPR planuje zaproponować powołanie grupy roboczej przy Podkomitecie ds. rozwoju partnerstwa przy Komitecie Umowy Partnerstwa. Jednocześnie, Grupa robocza do spraw włączenia partnerów w realizację programu FENG będzie mogła wypracować rekomendacje dla grupy przy Podkomitecie. Inne uwagi dotyczyły przesłanek wykluczenia organizacji i wskazania nowej organizacji w jej miejsce. Zapisy w tym zakresie zostały uszczegółowione. Wpłynęły także uwagi dotyczące tak zwanej większości inicjującej, czy też większości, która ma możliwość zgłoszenia sprzeciwu. Zaproponowano zmianę z ¼ na 10 członków KM.

Prezentację Regulaminu przedstawiła Pani Anna Świebocka, Zastępca Dyrektora Departamentu Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju, MFiPR, przedstawicielka IZ FENG.

Dyskusja:

Pan Rafał Dymek, przedstawiciel Ogólnopolskiej Federacji Organizacji Pozarządowych i Fundacji Schumana:

- podziękował za uwzględnienie wielu uwag, które zostały zgłoszone w ramach konsultacji Regulaminu,
- zwrócił uwagę na nieuwzględniony punkt dotyczący nieposzlakowanej opinii i jej utraty i uznał, iż jest to zbyt daleko idąca możliwość, aby IZ wykluczała automatycznie członka KM tylko na tej podstawie, że jest on o coś podejrzany. Zaproponował kompromisowe rozwiązanie, aby przesłanki do ewentualnej utraty nieposzlakowanej opinii pozostały takie, jakie są, natomiast, żeby decyzja o ewentualnym wykluczeniu członka z dalszych prac

była decyzją nie IZ, a całego KM. Zaproponował brzmienie § 2 ust. 20 Regulaminu: "Instytucja Zarządzająca zwraca się do Komitetu Monitorującego z wnioskiem o zbadanie sytuacji i rozważenie wykluczenia tej osoby z dalszych prac Komitetu wraz ze zwróceniem się do podmiotu, który wyznaczył wykluczonego przedstawiciela o wyznaczenie nowego".

Pani Justyna Ochędzan, przedstawicielka Wspólnoty Roboczej Związków Organizacji Socjalnych:

- podziękowała za uwzględnienie wielu zgłoszonych uwag,
- wskazała, że dla przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego istotny jest jednoczesny udział w posiedzeniu członka i jego zastępcy, ponieważ pochodzą oni często z różnych podmiotów i z różnych organizacji,
- poparła postulat **Pana Rafała Dymka**. Samo podejrzenie utraty nieposzlakowanej opinii jest zbyt liberalnym podejściem. Zwróciła uwagę, że nie jest znana jednoznaczna wykładnia prawna, co do przesłanki utraty nieposzlakowanej opinii i poprosiła o uregulowanie tej kwestii,
- zawnioskowała o doprecyzowanie § 2 ust. 21, w którym po dwukrotnym odwołaniu ze składu KM członka i jego zastępcy, wykluczenie danego podmiotu może nastąpić skutecznie na wniosek Przewodniczącego. Zwróciła uwagę, że przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego przewidują rotacyjność członków i zastępców i poprosiła o informację czy odwołanie wskazane w ww. ustępie nie oznacza prawa organizacji do zmiany swoich przedstawicieli w KM.

Pan Sławomir Wittkowicz, przedstawiciel Forum Związków Zawodowych:

- poparł ww. wnioski złożone przez organizacje pozarządowe,
- zwrócił uwagę na kwestię utraty nieposzlakowanej opinii, która nie jest nigdzie zdefiniowana. Jest to pojęcie tak ogólne, że w zależności od interpretacji, to może być np. nieopłacony mandat za złe parkowanie w przypadku osoby, która pełni zawód zaufania publicznego. Powołał się na wymóg stosowania Karty Praw Podstawowych, która przewiduje domniemanie niewinności. Podał pod rozwagę IZ, czy jednak nie poszukać rozwiązania kompromisowego,
- przywołał sytuację, która miała miejsce w perspektywie na lata 2014-2020 w ramach innego KM i zwrócił uwagę, że do dzisiaj tamta sprawa nie została rozstrzygnięta. Jako członek Podkomitetu do spraw rozwoju partnerstwa wskazał na rozwiązanie, które polegać będzie na szybkim powołaniu grupy roboczej. Zadania tej grupy powinny mieć szerszy zakres niż tylko określenie sposobu finansowania udziału partnerów w realizacji polityki rozwoju państwa.

Pan Marcin Korolec, przedstawiciel Młodzieżowego Strajku Klimatycznego:

- poparł ww. wnioski dotyczące wyłączenia członków Komitetu ze względu na utratę nieposzlakowanej opinii związanej z postawieniem w stan oskarżenia.

Pani dr Ewa Rumińska-Zimny, przedstawicielka Stowarzyszenia Kongres Kobiet:

- wskazała, że istotne jest, aby Grupa robocza ds. włączenia partnerów w realizację Programu FENG miała też wpływ na propozycje i rekomendacje co do Regulaminu,
- zapytała o możliwość zgłaszania szkoleń dla osób, które będą przeprowadzać oceny projektów i kto może być odbiorcą szkoleń, o które wnioskuje członkowie KM.

Pani Emma Toledano Laredo podziękowała za poruszenie w prezentacji wątku konfliktu interesów. Zwróciła uwagę na konflikt interesów, zdefiniowany w polskich krajowych wytycznych, które zostały wykorzystane do sformułowania regulaminów każdego KM. Jest tam część związana z konfliktem interesów, którą KE sprawdza wewnętrznie, aby upewnić się, że istnieje zgodność z ramami UE. Ma to w szczególności związek z jedną z ostatnich zmian rozporządzeń finansowych z 2018 r., po której pojawiły się wytyczne dotyczące konfliktu interesów wydane przez KE. Jednym z celów ówczesnej zmiany rozporządzenia finansowego było wprowadzenie konkretnych odniesień do zarządzania dzielonego. Ideą ww. wytycznych było promowanie świadomości, czym jest konflikt interesów w państwach członkowskich, ale także w Komisji. Promowanie jednolitej interpretacji i stosowania przepisów ma na celu uniknięcie konfliktu interesów, a ostatecznie ochronę interesów finansowych UE jako całości.

Pani Małgorzata Szczepańska w odniesieniu do uwag dotyczących zakresu działania Grupy roboczej ds. włączenia partnerów w realizację Programu FENG wskazała, że zakres zadań grupy będzie szerszy niż tylko finansowanie. Gdy grupa wypracuje rekomendacje, będzie się nimi dzieliła z odpowiednimi gremiami i instytucjami, które są odpowiedzialne za wytyczne do spraw KM.

Poinformowała, że szkolenia dla osób oceniających projekty to jest odrębny obszar działania, który należy do Instytucji Pośredniczących. Takie szkolenia będą organizowane, ale nie w ramach pracy KM. W Komitecie chodzi o zakres szkoleń, które są potrzebne dla członków organizacji, które działają w ramach KM.

Pani Małgorzata Szczepańska w odniesieniu do zapisów § 2 ust. 21 Regulaminu wyjaśniła, że IZ chodzi o odwołanie z powodu utraty nieposzlakowanej opinii, a nie odwołanie polegające na zmianie przedstawicieli na skutek wniosku organizacji. Zaproponowała, aby do § 2 ust. 21 dodać zapis, że chodzi o odwołanie, o którym mowa w ust. 19. Zapis będzie brzmiał "(...) gdy dojdzie do dwukrotnego odwołania, o którym mowa w ust. 19 (...)".

Zaproponowała nowe brzmienie § 2 ust. 20 Regulaminu o treści: „W przypadku braku informacji od podmiotu wskazanego w zarządzeniu w terminie 21 dni lub

potwierdzenia przez niego utraty nieposzlakowanej opinii członka, jego zastępcy lub obserwatora, o której mowa w ust. 19, *Komitet Monitorujący* wyklucza tę osobę z dalszych prac Komitetu i zwraca się do podmiotu, który wyznaczył wykluczonego przedstawiciela o wyznaczenie nowego”. Zapytała, czy taki zapis byłby akceptowalny dla członków KM.

Pan Rafał Dymek wskazał, że fragment “Komitet Monitorujący wyklucza” brzmi tak, jakby KM miał obowiązek wykluczyć, natomiast chodzi o to, żeby KM mógł zdecydować, czy stan faktyczny potwierdza, że dana osoba utraciła nieposzlakowaną opinię.

Pani Małgorzata Szczepańska zaproponowała modyfikację zapisu: “Komitet Monitorujący decyduje o wykluczeniu”, z którą zgodził się **Pan Rafał Dymek**.

Pani Małgorzata Szczepańska podała propozycję nowego zapisu § 2 ust. 20 Regulaminu: “W przypadku braku informacji od podmiotu wskazanego w zarządzeniu, w terminie 21 dni lub potwierdzenia przez niego utraty nieposzlakowanej opinii członka, jego zastępcy lub obserwatora, o której mowa w ust. 19, *Komitet Monitorujący decyduje o wykluczeniu* tej osoby z dalszych prac Komitetu. Instytucja zarządzająca zwraca się do podmiotu, który wyznaczył wykluczonego przedstawiciela o wyznaczenie nowego”.

Pani Małgorzata Wierzbicka, Dyrektor Departamentu Programów Ponadregionalnych, MFiPR, przedstawicielka Instytucji Zarządzającej Programem Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027 zwróciła uwagę, że to niebezpieczne, żeby Komitet decydował o wykluczeniu kogoś z KM, bo musiałby mieć dostęp do wszystkich informacji, które dostaje IZ, czyli także do informacji poufnych. IZ nie podejmuje tych decyzji w sposób lekkomyślny, tylko musi mieć solidne informacje.

Pan Piotr Krasuski, Dyrektor Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego, MFiPR, przedstawiciel Instytucji Zarządzającej Programem Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027:

- poparł głos **Pani Małgorzaty Wierzbickiej** i wskazał, że KM nie ma uprawnień śledczych, a część informacji, które posiada administracja publiczna, ma klauzule, które uniemożliwiają przekazanie pełnej wiedzy Komitetowi,
- zwrócił uwagę na zapisy Wytocznych dotyczących komitetów monitorujących na lata 2021-2027, które prawo do odwołania członka w przypadku utraty nieposzlakowanej opinii przypisują wyłącznie IZ. Mogłoby być tak, że IZ odwołuje daną osobę po zasięgnięciu opinii KM, ale kompetencja decyzyjna nie może być na gruncie wytycznych przekazana.

Pan prof. dr hab. inż. Marian Szczerek, przedstawiciel Rady Głównej Instytutów Badawczych wskazał, że jeżeli ktoś faktycznie będzie w sytuacji, w której utraci

nieposzlakowana opinię, to zostanie wyeliminowany przez swoje środowisko. Zawniósł, aby w ogóle wycofać kwestię nieposzlakowanej opinii z Regulaminu.

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że IZ na gruncie Wytycznych dotyczących komitetów monitorujących na lata 2021-2027 musi mieć tę kwestię uregulowaną w Regulaminie Komitetu.

W związku z głosami i propozycją powołania Grupy roboczej ds. włączenia partnerów w realizację Programu FENG zaproponowała, aby zostawić tę kwestię do wypracowania przez ww. Grupę. Gdy członkowie Grupy roboczej dojdą do konsensusu i IZ będzie mieć zakres wiedzy dotyczący tego, jakie dokumenty mogą być przekazywane, a jakie nie, wtedy zostanie zaproponowane odpowiednie doprecyzowanie. Nadmieniła, że dyskusja toczy się wokół wyjątkowej sytuacji, która w poprzedniej perspektywie zdarzyła się raz i wyraziła nadzieję, że nigdy się nie powtórzy. Zapytała, czy członkowie KM zgadzają się na zmianę Regulaminu w zakresie zmiany § 2 ust 21 poprzez odwołanie do ust. 19, natomiast ust. 20 pozostanie bez zmian.

Pani Marzena Chmielewska, przedstawicielka Konfederacji Lewiatan zapytała czym są Wytyczne dotyczące komitetów monitorujących na lata 2021-2027 w stosunku do Regulaminu KM w zakresie nieposzlakowanej opinii.

Pani Małgorzata Szczepańska wyjaśniła, że Wytyczne są dokumentem nadrzędnym i Regulamin musi być z nimi zgodny.

Pani Justyna Ochędzan:

- zwróciła uwagę, że już na etapie konsultowania Wytycznych dotyczących komitetów monitorujących podnoszono, że przesłanka dotycząca nieposzlakowanej opinii nie ma jednoznacznej wykładni prawnej w Polsce, co oznacza, że rozróżnianie jeszcze tej nieposzlakowanej opinii na podejrzenie, prowadzenie postępowania, bądź też wyrok skazujący oznacza, że tylko wyrok jest tak naprawdę bezwzględną przesłanką. Przedstawiciele strony partnerów spoza administracji, zarówno organizacji pozarządowych, jak i partnerów społecznych, również na Podkomitecie do spraw rozwoju partnerstwa podejmują kwestię, że wytyczne powinny być w tym względzie bardziej doprecyzowane,
- wskazała, że jeżeli Grupa robocza w trakcie 3 miesięcy wypracuje rozwiązanie doprecyzowujące, dające pewność, że na podstawie podejrzeń nie będzie wszczynana wobec członków procedura, ponieważ IZ również nie jest instytucją śledczą, więc tylko konkretne organy państwa mogą pewne procedury wszczynać. Wtedy faktycznie możliwe będzie dojście do pewnego konsensusu w tym obszarze. Dopóki ta kwestia nie zostanie również uregulowana na poziomie Wytycznych, będzie podejmowana przez partnerów z różnych środowisk,

- zgłosiła postulat, żeby te kwestie zamknąć w ramach Grupy roboczej nie później niż w ciągu 3 miesięcy,
- zaproponowała przyjąć Regulamin po to, żeby móc procedować dalsze kwestie związane z kryteriami wyboru projektów.

Pani Małgorzata Szczepańska podziękowała za ten głos. Grupa robocza będzie miała taki obszar działania, który da możliwość wypracowania rekomendacji co do zmiany zarówno treści Regulaminu, jak i zapisów Wytycznych dotyczących komitetów monitorujących na lata 2021-2027. Grupa będzie pracowała w takich terminach, jakie sobie wyznaczy, może przyjąć program pracy. IZ zobowiązuje się do przedstawienia wypracowanych rekomendacji na odpowiednich forach i odpowiednim instytucjom.

Pan Grzegorz Żmuda, Zastępca Dyrektora Departamentu Koordynacji Wdrażania Funduszy UE, MFiPR, przedstawiciel Instytucji do spraw koordynacji wdrożeniowej Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027:

- nawiązał do głosów wskazujących na konsultacje Wytycznych i oprotowanie zapisu, który się znalazł w Wytycznych na tę perspektywę. Ten zapis był konsekwencją sytuacji, do której doszło w ubiegłej perspektywie, podczas której zainteresowana instytucja nie miała podstawy w ogóle do działania, żeby szybko i skutecznie zadziałać w oczekiwaniu na sygnały płynące wówczas ze strony przedstawicieli KE. Dlatego wprowadzono taki wymóg w Wytycznych,
- zgodził się, że nie ma zbyt bogatej wykładni prawnej obecnie dostępnej, natomiast wymóg posiadania nieposzlakowanej opinii funkcjonuje w polskim porządku prawnym w około 30 ustawach, w których odnosi się do różnych piastowanych stanowisk i funkcji niekoniecznie związanych z dysponowaniem środkami publicznymi. Przypomniał, że członkowie komitetów monitorujących współdecydują o rozdziale miliardowych środków publicznych pochodzących z funduszy unijnych. W jego opinii wymóg posiadania nieposzlakowanej opinii, nie jest nadmiernym wymaganiem w stosunku do osób, które będą współdecydowały o rozdziale tak potężnych środków.

Pan Petros Tovmasyan, przedstawiciel Klastra Innowacji Społecznych:

- wskazał, że członkami KM są organizacje, czyli osoby prawne, zaś osoby prawne nie mogą być stroną w postępowaniu karnym i nie mogą być skazane. Zatem każda organizacja może wymienić mailowo w ciągu jednego dnia albo dwóch, swojego członka Komitetu, wobec którego toczy się postępowanie. Jeżeli organizacja dowie się, że wobec jej członka może się toczyć jakieś postępowanie, albo toczy się postępowanie, to zanim KM albo IZ spróbuje zająć się wykluczeniem, można go po prostu wymienić. Ta sprawa prawdopodobnie nigdy nie stanie na KM albo nie będzie potrzeby,

żeby IZ się tym zajmowała. Ponadto, nie można rozpocząć postępowania wobec osoby bez żadnych dokumentów, bez żadnej decyzji administracyjnej, więc samo toczenie się postępowania jest już czymś, co powinno zwrócić uwagę na ten fakt,

- zaproponował zamknięcie dyskusji nad Regulaminem i przejście do dalszej części posiedzenia.

Pan Rafał Dymek wskazał, że obawa partnerów dotyczy tego, że przesłanka nieposzlakowanej opinii jest w Regulaminie szeroko sformułowana i decyzję o jej utracie podejmuje arbitralnie IZ. Zwrócił uwagę, że w Wytycznych jest napisane bardziej ogólnie, że utrata nieposzlakowanej opinii stanowi przesłankę odwołania przedstawiciela podmiotu, ale nie jest zdefiniowane, że samo podejrzenie już do tego zmierza. Zaproponował, aby ten temat został podniesiony na spotkaniu Grupy roboczej i żeby ta Grupa zaproponowała rozwiązanie będące kompromisem.

Pan Piotr Krasuski zwrócił uwagę na kwestię definicji konfliktu interesów, która została przedstawiona przez KE. Taka sama sytuacja miała miejsce 17 stycznia 2023 r. podczas posiedzenia KM Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego na lata 2021-2027, gdzie członkowie KM zwrócili uwagę, że jest to niebezpieczne rozumienie, ponieważ będzie wykluczało z możliwości podejmowania decyzji kolejne grupy członków Komitetu. Partnerzy społeczni, jednostki samorządu terytorialnego to instytucje, które prowadzą szeroką działalność w wielu obszarach. W obecnych Wytycznych głosowanie w ciele kolegialnym nie jest konfliktem interesów, zaś KE podważa ten zapis. Zapytał, jak to się będzie miało do art. 8 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r., ponieważ tylko administracja publiczna, która nie realizuje projektów, będzie mogła brać udział w głosowaniach. Poprosił o rozważenie w podejmowaniu ostatecznych decyzji w tym zakresie.

Pani Małgorzata Szczepańska wskazała, że KE się nad tym zastanawia i na razie nie ma żadnych gotowych uwag, ani sugestii, a tym bardziej rozwiązań. To jest zwrócenie uwagi, że jest to istotny temat w ramach pracy Komisji, natomiast nie ma żadnych rozstrzygnięć, uwag, sugestii czy propozycji. Jak one się pojawią, to KE je przedstawi.

Pani Emma Toledano Laredo potwierdziła, że ta kwestia jest obecnie przedmiotem dyskusji w KE z racji dostosowania do rozporządzenia finansowego, będącego częścią ram regulacyjnych w zakresie wdrażania funduszy spójności. Gdy tylko KE będzie mieć konkretną propozycję, będzie ją omawiać ze stroną polską, gdyż dotyczy to krajowych wytycznych, na podstawie których ustalane są regulaminy wszystkich KM.

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że jedyną zmianą wprowadzoną do Regulaminu w stosunku do wersji przedłożonej przed posiedzeniem będzie dodanie do § 2 ust. 21 po słowie "odwołania" przecinka i odwołanie się do ust. 19. Sprawami dotyczącymi nieposzlakowanej opinii oraz kwestią rekomendacji do Wytycznych

dotyczących komitetów monitorujących zajmie się Grupa robocza do spraw włączenia partnerów w realizację Programu FENG.

Głosowanie:

Wyniki głosowania dot. **Uchwały nr 1** w sprawie przyjęcia Regulaminu Komitetu Monitorującego Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027: **51 głosów za, 1 przeciw, 3 głosy wstrzymujące się.**

3. Powołanie Grupy roboczej ds. włączenia partnerów w realizację Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że Grupa robocza ds. włączenia partnerów w realizację Programu FENG jest powoływana na wniosek członka Komitetu. Postulat powołania ww. Grupy został zgłoszony przez partnera reprezentującego organizację społeczeństwa obywatelskiego, tj. Wspólnotę Roboczą Związków Organizacji Socjalnych w ramach konsultacji projektu Regulaminu. Grupa będzie zajmowała się wypracowaniem propozycji zaangażowania partnerów będących członkami KM w programowanie, promocję, realizację, monitoring i ewaluację Programu FENG. Regulamin grupy, jego zakres zostanie określony na pierwszym posiedzeniu Grupy roboczej.

Dyskusja:

Pani Justyna Ochędzan podziękowała za przyjęcie wniosku w sprawie powołania Grupy roboczej i wskazała, że jej ustanowienie jest istotne z perspektywy organizacji społeczeństwa obywatelskiego. FENG jest specyficznym Programem i środowisku organizacji społeczeństwa obywatelskiego zależy, żeby włączać różnych interesariuszy, partnerów, organizacje, także członkowskie, do tego, żeby wiedzę o nowoczesnej gospodarce, o wrażliwej gospodarce, o konwergencji społeczno-gospodarczej rozpowszechniać wśród organizacji społeczeństwa obywatelskiego.

Pan Przemysław Sulich, przedstawiciel Komisji Cyfryzacji Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej (AHK Polska) poprosił o wyjaśnienie, kim jest partner.

Pani Anna Świebocka poinformowała, że w skład KM wchodzi 61 członków i 39 z nich należy do grupy partnerów.

W skład tych 39 partnerów wchodzi:

- 11 przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego, tj. organizacje pozarządowe wskazane przez Radę Działalności Pożytku Publicznego,
- 11 podmiotów przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego i instytucji publicznych, tj. ogólnopolskie organizacje jednostek samorządu terytorialnego, tworzące stronę samorządową Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, Instytut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy, Konferencja Rektorów Akademickich Szkół Polskich,

Konwent Marszałków Województw RP, Rada Główna Instytutów Badawczych oraz Rada Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego,

- 17 partnerów społeczno-gospodarczych, tj. organizacje reprezentatywne w Radzie Dialogu Społecznego oraz przedstawiciele Krajowej Izby Gospodarczej, Organizacji Pracodawców Usług IT, Polskiej Izby Gospodarczej Zaawansowanych Technologii, Polskiego Towarzystwa Gospodarczego, Porozumienia Akademickich Centrów Transferu Technologii, Stowarzyszenia Organizacji Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości, Związku Banków Polskich oraz Związku Pracodawców Kłustry Polskie.

Głosowanie:

Wyniki głosowania dot. **Uchwały nr 9** w sprawie powołania Grupy roboczej do spraw włączenia partnerów w realizację Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027: **47 głosów za, 2 przeciw, 2 głosy wstrzymujące się.**

4. Kryteria wyboru projektów w ramach działania „Ścieżka SMART” w 1. Priorytecie FENG „Wsparcie dla przedsiębiorców”

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że prace nad kryteriami wyboru projektów w ramach działania „Ścieżka SMART” w 1. Priorytecie FENG „Wsparcie dla przedsiębiorców” trwały m.in. w ramach Grupy roboczej ds. 1. Priorytetu FENG, która funkcjonowała przy Prekomitecie Monitorującym FENG. Podziękowała członkom tej Grupy oraz IP - Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości i Narodowemu Centrum Badań i Rozwoju za zaangażowanie w wypracowanie kryteriów. Ostatnie posiedzenie ww. Grupy miało miejsce 20 listopada 2022 r.

W działaniu „Ścieżka SMART” wspierane będą kompleksowe projekty przedsiębiorstw w ramach realizacji procesu B+R+I. Kompleksowe projekty odpowiadają potrzebom przedsiębiorców z zakresu: prac B+R, wdrożeń innowacji, rozwoju infrastruktury B+R, internacjonalizacji, rozwoju kompetencji pracowników i osób zarządzających przedsiębiorstwem, cyfryzacji i zazieleniania działalności przedsiębiorstw. Są to kryteria dla działania stanowiącego ponad 50% wartości Programu. Podejście modułowe docenione przez KE jest nowym rozwiązaniem i będzie dobrą ofertą dla przedsiębiorców. Wnioskodawcami w ramach naboru objętego kryteriami będą przedsiębiorstwa z sektora MŚP oraz duże firmy.

Prezentację kryteriów przedstawiła Pani Marta Mioduszevska, Zastępca Dyrektora Departamentu Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju, MFiPR, przedstawicielka IZ FENG.

Dyskusja:

Pan prof. dr hab. inż. Leszek Rafalski, przedstawiciel Rady Głównej Instytutów Badawczych zapytał o możliwe konfiguracje konsorcjów w ramach naborów organizowanych przez PARP oraz o doprecyzowanie, z jaką organizacją badawczą będzie współpracował wnioskodawca.

Pani Justyna Ochędzan:

- wskazała, że wśród kryteriów premiujących pojawiły się dwa szczególnie istotne z perspektywy organizacji pozarządowej. Jedno to kryterium rankingujące wspólne dla projektu nr 5 „Współpraca w związku z projektem”, gdzie jest przewidziana współpraca nie tylko z organizacją badawczą, ale również z organizacją pozarządową. Jest to istotne w związku z coraz szybszym rozwojem ekonomii społecznej w Polsce. Często organizacje pozarządowe występują w różnych rolach i wchodzi w różnego rodzaju obszary usług, które są standardowo kojarzone społecznie z przedsiębiorcami,
- podziękowała za ujęcie obszarów włączenia społecznego wśród kryteriów premiujących. Kryterium rankingujące wspólne dla projektu nr 6 „Społeczne znaczenie innowacji” jest ważne, ponieważ w czasach wielu kryzysów pogłębiają się wykluczenia, czy różnego rodzaju luki w tym obszarze,
- zaproponowała, aby zwiększyć wagę ww. kryteriów z jednego punktu do dwóch.

Pan dr Wojciech Szymalski, przedstawiciel Polskiej Zielonej Sieci, Fundacja Instytut na rzecz Ekorozwoju:

- zgłosił postulat, żeby w opisie kryterium obligatoryjnego wspólnego dla projektu nr 6 „Projekt spełnia zasadę równoważonego rozwoju” rozwinąć kropkę nr 6, gdzie jest napisane, że wnioskodawca uzasadnił we wniosku o dofinansowanie spełnienie zasady zrównoważonego rozwoju dla całego projektu. Zwrócił uwagę, że zasada zrównoważonego rozwoju jest znacznie bogatsza w znaczenie, niż była rozumiana w poprzednich okresach finansowania. Zawniósł o zastosowanie treści z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady 2021/1060, zgodnie z którym w art. 9 ust. 4 jest napisane, że „Cele Funduszy są realizowane zgodnie z celem wspierania zrównoważonego rozwoju, określonym w art. 11 TFUE, oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyn poważnych szkód”. Fragment „z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyn poważnych szkód”, również powinien znaleźć się w opisie kryterium.

Pan Rafał Dymek:

- zapytał, czy była robiona analiza punktacji w kryteriach rankingujących i rozstrzygających oraz, czy IZ brała pod uwagę, jak punktacja może wpłynąć na ostateczną listę rankingową,
- zadał pytanie, jak IZ planuje monitorować punktację w konkursach, aby nie dopuścić do sytuacji, że projekty, które nie spełniają danego kryterium są wykluczone z możliwości otrzymania dofinansowania.

Pan Marcin Korolec:

- zawnioskował, aby w kryterium obligatoryjnym wspólnym dla projektu nr 6 „Projekt spełnia zasadę równoważonego rozwoju” dopisać zasadę „nie czyni poważnych szkód” (ang. do no significant harm; DNSH), bo to jest zasada horyzontalna, która obowiązuje w prawie Europy,
- odniósł się do modułu „Zazielenienie przedsiębiorstw” i wskazał, że określenie “zazielenianie” i “zmniejszanie emisji” są zbyt mało konkretne. Są wyznaczone, określone cele na rok 2030 i 2050. Projekty, które dzisiaj nie przyczyniają się do zmniejszenia emisji, mogą uniemożliwić ich realizację.

Pani dr Ewa Rumińska-Zimny:

- poparła wniosek o zwiększenie punktacji z jednego do dwóch punktów w kryteriach rankingujących wspólnych dla projektu nr 5 „Współpraca w związku z projektem” oraz nr 6 „Społeczne znaczenie innowacji”,
- zaproponowała dodanie do kryteriów dodatkowego kryterium dotyczącego potencjału danego projektu lub innowacji dla wyrównywania szans kobiet i mężczyzn,
- zaproponowała, aby doprecyzować w punktach dodanych do treści kryterium horyzontalnego, co to znaczy zasada równości szans. Przykładowo, jeśli projekt dotyczy cyfryzacji, to można dodać, w jakim stopniu budowanie tych kompetencji w ramach firmy będzie dotyczyło kobiet i mężczyzn.

Pani Marzena Chmielewska:

- zapytała, dlaczego z kryterium rankingującego nr 5 „Współpraca w związku z projektem” zniknęło wyłączenie podwykonawstwa jako sposobu realizacji tego kryterium. Jeżeli możliwe będzie wykazanie tego kryterium przez podwykonawstwo, to każdy projekt będzie je spełniał i kryterium będzie nieskuteczne, bo podwykonawstwo jest praktycznie w każdym projekcie. Ten zapis był zawarty w poprzednich wersjach kryteriów,
- w ramach kryterium obligatoryjnego nr 5 dla modułu B+R „Potencjał do wdrożenia wyników modułu” zapytała o definicję warunków rynkowych oraz o to, jaki typ transakcji może zawrzeć przedsiębiorca, który chce przekazać w formie sprzedaży albo udzielenia licencji efekty swoich prac badawczych innemu przedsiębiorcy. To jest problem najczęściej grup, dla których warunki rynkowe oznaczają, np. wykorzystanie cen transferowych,
- zapytała, czy przewodnik kwalifikowalności, o którym kryteria wspominają, będzie dostępny przed ogłoszeniem naboru oraz, czy istnieje możliwość zapoznania się z nim z wyprzedzeniem,
- zapytała, czy istnieje możliwość zapoznania się z wzorem wniosku o dofinansowanie.

Pani Marzena Chmielewska zapytała, jak IZ będzie ustalać konkursy tematyczne.

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że w ramach PreKM były utworzone grupy robocze i w ramach tych grup przekazano projekt wzoru wniosku o dofinansowanie. Grupy robocze w ramach Komitetu i wszyscy, którzy będą chcieli być członkami nowo powołanych grup roboczych dostaną dokumenty, które były dotychczas konsultowane.

Pani Ewa Sufin-Jacquemart, przedstawicielka Stowarzyszenia Kongres Kobiet w odniesieniu do modułu „Zazielenianie przedsiębiorstw” zwróciła uwagę, że nie ma w nim możliwości prowadzenia działań dotyczących wszelkiego typu remediacji i usuwania zanieczyszczeń. Jest wielki potencjał działań zarówno dla jednostek samorządu, jak i dla przedsiębiorstw, jeśli chodzi o różnego typu prace remediacyjne, również o prace B+R w poszukiwaniu metod remediacji.

Pan Petros Tovmasyan:

- nawiązał do kryteriów rankingujących wspólnych dla projektu, w których z maksymalnej liczby 23 pkt. aż 12 można uzyskać w ramach kryterium nr 1 „Innowacja w skali minimum krajowej jest efektem wyników prac B+R”. Zapytał, z czego wynika taki rozkład punktacji,
- poparł wniosek o zwiększenie punktacji z jednego do dwóch punktów w kryteriach rankingujących wspólnych dla projektu nr 5 „Współpraca w związku z projektem” oraz nr 6 „Społeczne znaczenie innowacji”,
- zapytał, czy IZ łącznie z PARP i NCBR planuje realizować działania promujące, to, czym jest B+R, czym jest ekoinnowacja i czym jest innowacja cyfrowa,
- poparł głos dotyczący tego, że w module „Zazielenianie przedsiębiorstw” zabrakło kwestii remediacji,
- zapytał, czy dokument Krajowe Inteligentne Specjalizacje będzie aktualizowany oraz, czy może się to zadziać w trakcie naboru.

Pan Szymon Żółciński, przedstawiciel Business Centre Club:

- podtrzymał uwagę dotyczącą umowy warunkowej na kluczowy zakres prac B+R projekcie. Projekty B+R trwają od 2 do 5 lat i nie jest efektywne ustalanie już dziś zakresu takiej umowy,
- zaapelował, aby konkursy były ogłaszane z odpowiednim wyprzedzeniem oraz aby harmonogram konkursów był publikowany z odpowiednim wyprzedzeniem.

Pan dr inż. Zygmunt Krasieński, przedstawiciel Polskiej Izby Gospodarczej Zaawansowanych Technologii nadmienił, że członkowie Izby oczekują, że kryteria rankingujące pójdą w stronę modelu wypracowanego w programach międzynarodowych. Wiele firm wysokich technologii aktywnie uczestniczy zarówno w Programie Horyzont 2020, jak i w Programie Horyzont Europa. Członkowie Izby szczególnie zwracają uwagę na kryterium jakości i efektywności implementacji projektu.

Pani Katarzyna Koszykowska, przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Elektrociepłowni Zawodowych:

- wskazała, że podejście modułowe jest dobrym pomysłem, jednak duże przedsiębiorstwa sektora energetycznego mogą skorzystać jedynie z dwóch modułów, czyli „B+R” oraz „Zazielenianie przedsiębiorstw” z racji wskazanych rodzajów pomocy publicznej,
- zapytała, czy byłaby możliwość, aby w modułach „Wdrożenie innowacji” oraz „Cyfryzacja” była uwzględniona pomoc horyzontalna,
- zapytała, czy „Ścieżka SMART” byłaby możliwa do zastosowania przez konsorcja i zaproponowała rozszerzenie katalogu wnioskodawców,
- zwróciła uwagę, że wymaganie umowy warunkowej nie jest dobrym pomysłem. Prace badawcze mogą się pojawić np. dopiero za 2 lata realizacji danego projektu. Nie wszystkie podmioty realizują samodzielnie takie prace, nie wszystkie mają laboratoria i niektóre muszą korzystać z podwykonawców. Zmienia się sytuacja rynkowa, pomysły ewoluują i dany wnioskodawca nie będzie w stanie przygotować dobrego opisu przedmiotu zamówienia na 2-3 lata wcześniej,
- w kwestii ekoinnowacji zaproponowała wykorzystanie Wytycznych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- nawiązała do kryterium obligatoryjnego wspólnego dla projektu nr 7 „Współpraca przedsiębiorców innych niż MŚP” i wskazała, że brakuje w nim przykładów formy współpracy.

Pan prof. dr hab. inż. Marian Szczerek:

- stwierdził, że ocena 12 punktów za innowację w skali minimum krajowej będącej efektem wyników prac B+R jest zasadna i wyraził zdecydowany sprzeciw wobec proponowanym w dyskusji postulatami jej obniżenia. W jednej z ewaluacji POIR jednoznacznie jest stwierdzona potrzeba wzmocnienia tego obszaru. Polska jest na 23. miejscu w UE jeśli chodzi o innowacyjność i jest to ściśle związane z finansowaniem B+R. Zalecenia z ww. ewaluacji są w przedstawionym projekcie wykorzystane;
- przywołał analizę dotyczącą finansowania nauki w Polsce i jej skutków i wskazał, że MŚP muszą być preferowane, bo przysparzają połowę PKB Polski, a duże firmy 23% PKB. Nierównowaga była widoczna w POIR;
- zawnioskował, aby wszyscy członkowie KM otrzymali wzór wniosku o dofinansowanie, a nie tylko członkowie Grup roboczych ds. wdrażania;
- poprosił o przekazanie uczestnikom spotkania prezentacji nt. „Ścieżki SMART”.

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że wszyscy członkowie KM otrzymają wzór wniosku o dofinansowanie oraz prezentacje z posiedzenia KM.

Pan Arkadiusz Lewicki, przedstawiciel Związku Banków Polskich:

- wyraził uznanie dla partnerskiego podejścia w prowadzeniu prac nad programem oraz prowadzenia szerokich i transparentnych konsultacji. Wyraził przekonanie, że członkowie KM mogą mieć poczucie, iż każdy mógł się wypowiedzieć i konstruktywnie przedyskutować rozmaite kwestie;
- w imieniu środowisk finansowych, bankowego i leasingowego zaproponował, aby w działaniu „Ścieżka SMART” oraz „IPCEI” w ramach priorytetu 2. i priorytetu 3. w kryterium obligatoryjnym „Zdolność wnioskodawcy do finansowej realizacji projektu” uwzględnić, że kiedy beneficjent zgłasza się z promesą kredytową czy leasingową i wykazuje, że wnosi finansowanie na poziomie minimum 20%, to ten projekt zostanie oceniony pod kątem zdolności finansowej do jego wykonania. Taki zapis może być pomocą w ocenie finansowej dla ekspertów.

Pan Adam Niedziółka, przedstawiciel Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej:

- odniósł się do kryterium rankingującego nr 1 “Innowacja w skali minimum krajowej jest efektem wyników prac B+R” i zgodził się z **Panem prof. dr hab. inż. Marianem Szczerkiem**, że wyniki prac B+R są istotne. Poddał w wątpliwość, czy powinno być za nie aż 12 pkt z 23 pkt. oraz, czy powinna być tak duża rozbieżność w punktacji. Zaproponował, aby zmienić punkty następująco: zamiast 1 pkt. wpisać 2 pkt., zamiast 2 pkt. wpisać 4 pkt. i zamiast 3 pkt. wpisać 5 pkt.

Pani Bożena Lublińska-Kasprzak, przedstawicielka Business Centre Club:

- zapytała, kiedy zostanie opublikowany harmonogram naborów dla programu FENG,
- w nawiązaniu do kryterium obligatoryjnego nr 4 “Zdolność wnioskodawcy do finansowej realizacji projektu” poprosiła o potwierdzenie lub skorygowanie, że analiza tej zdolności zostanie dokonana na podstawie analizy przedstawionej w modelu finansowym, który będzie jeszcze wypracowywany w pracach Grupy roboczej. Zarekomendowała, aby ten model był jak najprostszy i przejrzysty. Zapytała, czy jest możliwość stworzenia kilku wersji takich modeli np. dla mikro i małych firm, dla których często stworzenie takiej analizy finansowej jest barierą nie do przejścia, jeśli chodzi o przygotowanie projektu ze względu na koszt opracowania takiego modelu.

Pani Emma Toledano Laredo podziękowała za zaangażowanie KE na wczesnych etapach przygotowywania kryteriów wyboru projektów. To, co jest proponowane dla MŚP w ramach 1. Priorytetu FENG, to innowacyjne podejście, w którym istnieje elastyczność dla MŚP, które mogą ubiegać się o różne modele wsparcia w zależności od potrzeb. KE zwróciła uwagę na rozbudowany proces wyboru projektów, w który zaangażowanych jest kilku ekspertów w zależności od obszaru inteligentnej specjalizacji i wybranych modułów. Ze względu na nowość i złożoność

procesu, KE zdecydowanie zaleca, aby proces wyboru projektów w ramach „Ścieżki SMART” został wdrożony pilotażowo, był monitorowany i w razie potrzeby dostosowywany. Wyniki pierwszych naborów powinny zostać omówione w ramach KM w celu wprowadzenia ewentualnych korekt.

Pani Emma Toledano Laredo wskazała, że zgodnie z ustaleniami zawartymi w negocjacjach programu zalecane są dedykowane nabory tematyczne, mające na celu zieloną i cyfrową transformację przedsiębiorstw o wysokiej społecznej wartości dodanej, gdzie można przetestować bardziej obiektywne kryteria wyboru, opracowane w oparciu o metodę algorytmiczną. Dla modułu wdrażania B+R proponowane są dotacje warunkowe i przewidywane podejście ma charakter eksperymentalny. To nowość w Polsce i KE nie ma jeszcze doświadczenia w zakresie przyznawania dotacji warunkowych. KE rozumie, że to podejście zostało już szeroko skonsultowane z partnerami. KE oświadczyła, że będzie kontynuować dyskusję nad dotacjami warunkowymi, aby wspierać i zachęcać do wdrażania B+R w najbardziej efektywny sposób, biorąc pod uwagę potrzeby przedsiębiorstw i cele programu, a w szczególności moduł B+R w ramach 1. Priorytetu FENG. Pomysł w zakresie uczenia się poprzez wykonywanie procesu i korygowanie jednego naboru po drugim jest dobry, biorąc pod uwagę, że jest to podejście eksperymentalne.

Pani Małgorzata Szczepańska odniosła się do zgłoszonych sugestii i uwag:

- w kwestii poziomu punktacji w kryterium rankingującym nr 1 “Innowacja w skali minimum krajowej jest efektem wyników prac B+R” wskazała, że IZ nie przewiduje minimalnej liczby punktów. Gdyby była przewidziana minimalna liczba punktów determinująca pozytywną rekomendację projektów byłaby ujęta w Regulaminie konkursów, a w niektórych przypadkach w kryteriach. Dla pozytywnej rekomendacji kryteriów, jeśli nie będzie konkurencji, wystarczy spełnienie kryteriów obligatoryjnych. Zapewniła, że pierwsze konkursy nigdy nie są problemem, jeśli chodzi o listy rezerwowe, czy listy ubiegających się o dofinansowanie. IZ będzie weryfikowała, czy te punkty kogoś wykluczają, czy kogoś nadmiernie promują, czy powinno się inaczej rozłożyć akcenty w poszczególnych kryteriach rankingujących. IZ będzie obserwować zainteresowanie firm oraz wyniki oceny,
- w kwestii dopisania do kryterium “Projekt z spełnia zasady zrównoważonego rozwoju” zasady DNSH wyjaśniła, że jej brak nie jest przeoczeniem, ani brakiem poszanowania dla zasady DNSH. IZ w trakcie negocjacji z KE ustaliła, że ocena zasady DNSH zostanie przeprowadzona dla całego Programu. Po tej analizie w niektórych działaniach, które mogą oddziaływać na zasadę DNSH, w treści umowy o dofinansowanie zostaną wpisane zobowiązania dla beneficjentów w tym zakresie. Będą to zapisy dotyczące działań mitygujących ryzyka, które dany beneficjent będzie musiał podjąć. Z tego względu w opisie kryterium “Projekt spełnia zasady zrównoważonego rozwoju” zapisy dotyczące DNSH nie zostały wprowadzone,

- w kwestii uszczegółowienia, co znaczy termin “zmniejszenie emisji” IZ przyjmuje uwagę. Zostanie to uzupełnione w ramach instrukcji do wniosku,
- w nawiązaniu do uwag dotyczących umowy warunkowej podkreśliła, że umowa warunkowa będzie wymagana, jeżeli prace B+R powierzone podwykonawcy są krytyczne. To będzie też przedmiotem oceny. Taka praktyka została wprowadzona w POIR i będzie stosowana w FENG. Jeśli będą potrzebne zmiany w projekcie, to one są zawsze możliwe,
- wyjaśniła, że Krajowe Inteligentne Specjalizacje zmieniają się na przestrzeni lat. IZ współpracuje z Ministerstwem Rozwoju i Technologii, tj. ministrem właściwym do spraw gospodarki, który odpowiada za kształt i zakres Krajowych Inteligentnych Specjalizacji. Jeśli są w nich wprowadzane zmiany, to jedynie przed uruchamianiem naborów i IZ nie dopuszcza do sytuacji, w której zmiany są wprowadzane w trakcie naborów,
- zadeklarowała, że wzór wniosku o dofinansowanie zostanie przekazany do członków KM z zastrzeżeniem, że to są dokumenty w trakcie przygotowania. Poprosiła o zgłaszanie ewentualnych uwag,
- poinformowała, że harmonogram naborów zostanie opublikowany tak szybko, jak to będzie możliwe,
- w kwestii wykluczenia podwykonawstwa wskazała, że IZ z opisów kryteriów dotyczących współpracy usunęła odniesienie do form. To, czy podwykonawstwo jest formą współpracy, będzie podlegało ocenie ekspertów na etapie prac Komisji oceny projektu,
- nawiązała do cen transferowych i wyjaśniła, że w kryteriach jest zapis mówiący o uwarunkowaniach rynkowych. To są kwestie, których IZ nie jest w stanie przesądzić w kryteriach. Jeśli się pojawią sytuacje, gdzie przedsiębiorcy będą stosowali ceny transferowe, to będzie to wymagało szczegółowych wyjaśnień na etapie oceny projektów,
- w sprawie przedstawienia przykładów współpracy w kryterium obligatoryjnym wspólnym dla projektu nr 7 „Współpraca przedsiębiorców innych niż MŚP” poinformowała, że takie przykłady współpracy będą wskazane w instrukcji do wniosku o dofinansowanie. Wpisanie przykładów współpracy do kryteriów, może potem budzić wątpliwości, czy to mają być tylko te przykłady,
- w odpowiedzi na pytanie, czy IZ będzie prowadziła działania promujące co to jest B+R, ekoinnowacja i innowacja cyfrowa, poinformowała, że IP już po ogłoszeniu naboru będą organizowały tzw. info days, warsztaty informujące o zasadach przeprowadzenia naborów i wyjaśniające najbardziej kluczowe aspekty, które się wiążą z naborem.

Pani Marta Mioduszevska:

- dodała, że IZ będzie stosować definicję organizacji badawczej z art. 2 rozporządzenia o wyłączeniach blokowych (GBER),
- w kwestii badania promes kredytowych oraz standaryzacji w ramach projektów „Ścieżki SMART” i „IPCEI” poinformowała, że w trakcie oceny będzie badana zdolność do finansowej realizacji projektu i IZ umożliwi przedsiębiorcy wskazanie źródeł finansowania indywidualnie do projektu, więc jeśli wnioskodawca będzie dysponował promesą i finansowaniem bankowym, to będzie mógł to ująć w dokumentacji konkursowej i eksperci finansowi się do tego odniosą. Jest wielu przedsiębiorców, którzy nie finansują projektów kredytami, ale wykorzystują też inne formy finansowania, więc nie doprecyzowano tej kwestii w kryteriach,
- w odpowiedzi na pytanie, jak IZ będzie ustalać konkursy tematyczne poinformowała, że IZ wypracuje taką procedurę i skonsultuje ją z KM,
- w sprawie tego, jakie projekty będą mogły być składane do PARP wyjaśniła, że w najbliższych konkursach do PARP będą służyły wnioski przedsiębiorców z sektora MŚP. Jeśli zostaną wypracowane kryteria dla konsorcjów, to będą one przedmiotem prac KM i wówczas konsorcja MŚP z MŚP będą mogły aplikować do PARP, pozostałe wszystkie konfiguracje konsorcjów będą mogły aplikować do NCBR.

Pani Małgorzata Szczepańska:

- nawiązała do kwestii remediacji i wskazała, że przedsiębiorcy, którzy chcą uwzględnić w projektach obszar badawczy związany z remediacjami mogą ubiegać się o dofinansowanie. Zazielenienie przedsiębiorstw ma służyć głównie zmianie technologicznej w firmach, więc tutaj potrzeba szerszej dyskusji. To jest dobry temat do pracy Grupy roboczej do spraw wdrażania. Podobnie jeśli chodzi o kwestię zapewnienia zasady równości szans i uwzględnienia kobiet w poszczególnych obszarach, zaproponowała, aby to ująć w ramach prac Grupy do spraw wdrażania FENG,
- poinformowała, że model finansowy jest już opracowany i będzie stanowił element załącznika do wniosku o dofinansowanie. Model zostanie przekazany do członków KM,
- zaproponowała akceptację propozycji zwiększenia punktacji do poziomu 2 punktów w kryteriach rankingujących wspólnych dla projektu nr 5 „Współpraca w związku z projektem” oraz nr 6 „Społeczne znaczenie innowacji”.

Pani Katarzyna Szumielewicz zwróciła uwagę, że powinno skupiać się przede wszystkim na konkretnych efektach innowacji w nowym okresie programowania. Jest to ważne, aby innowacje służyły rozwiązywaniu konkretnych problemów na poziomie firmy, społeczeństwa, ale także w transformacji cyfrowej bądź zielonej, a więc poprzez wsparcie realizacji założeń Europejskiego Zielonego Ładu. Można to osiągnąć poprzez analizę konkretnych efektów, jakie zostaną osiągnięte. Te efekty

powinny być mierzalne i KE chciałoby, aby to podejście zostało rozwinięte i polegało na analizie efektów, które niekoniecznie muszą odnosić się do nowych rozwiązań na poziomie krajowym, ale np. na poziomie firmy, tak jak jest to w module „Cyfryzacja”. KE docenia otwartość IZ do analizy i ewaluacji tego podejścia i zaproponowała, aby w odniesieniu do konkursów tematycznych przeprowadzić pilotaż w odniesieniu do modelu zazieleniania.

Pani Małgorzata Szczepańska wskazała, że w FENG jest zapis mówiący o tym, że będą również uruchamiane konkursy tematyczne w obszarze zazielenienia, cyfryzacji i wyzwań społecznych. To są konkursy, które będą się różniły od „Ścieżki SMART”, gdyż mają być oparte o niższy poziom innowacyjności (poziom przedsiębiorstwa). To będzie kolejna innowacja i ciekawe rozwiązanie polegające na zastosowaniu algorytmów do oceny tych projektów. IZ poświęci najbliższy czas na wypracowanie założeń do naborów i kryteriów oceny, które będą się znacznie różniły od kryteriów, o których toczy się dyskusja na posiedzeniu. Przyjęła propozycję, aby pierwszy obszar, który byłby testowany, był obszarem zazielenienia przedsiębiorstw.

Pani Małgorzata Szczepańska wskazała, że wielkość punktacji nie będzie miała aż takiego znaczenia przy pierwszych naborach, jednocześnie IZ przyjrzy się rozkładowi punktów przy projektach wybieranych. Zapytała, czy członkowie KM podtrzymują swoje propozycje.

Pan Łukasz Słoniowski, Przedstawiciel Krakowskiego Parku

Technologicznego zaproponował, aby dopisać kryterium współpracy z parkiem technologicznym lub inną instytucją otoczenia biznesu.

Pani Małgorzata Szczepańska wskazała, że tej współpracy nikt nie zakazuje. Rolą parków technologicznych jest aktywna współpraca z przedsiębiorcami i realizacja wspólnych projektów. Jeśli chodzi o instytucje otoczenia biznesu, to ich podstawową działalnością jest współpraca z firmami.

Pan Petros Tovmasyan przychylił się do propozycji przejścia do głosowania kryteriów.

Pani Justyna Ochędzan podtrzymała propozycję zwiększenia liczby punktów w kryteriach rankingujących wspólnych dla projektu nr 5 „Współpraca w związku z projektem” oraz nr 6 „Społeczne znaczenie innowacji”.

Pani Marzena Chmielewska:

- wskazała, że nie powinno być tak, że w projekcie, który dotyczy B+R, realizacja zakupu prac B+R będzie mniej punktowana niż współpraca z organizacją badawczą lub organizacją pozarządową. Liczba punktów nie powinna być podnoszona. Liczba 12 punktów, czyli maksymalna liczba za największe ryzyko i największy wysiłek po stronie przedsiębiorcy, jest uzasadniona,
- odniosła się do wypowiedzi **Pana Łukasza Słoniowskiego** i poinformowała, że Konfederacja Lewiatan także zgłaszała taki postulat i IZ również nie przychyliła się do tej propozycji.

Pan Łukasz Słoniowski wyjaśnił, że nie chodzi o zachęcenie instytucji otoczenia biznesu i parków technologicznych do współpracy z przedsiębiorcami, tylko o zwrócenie uwagi przedsiębiorców na dostępną w nich infrastrukturę.

Pan Marcin Korolec wskazał, że zasada DNSH odnosi się zarówno do obowiązującego prawa europejskiego, jak i do celów w zakresie klimatu. Nie można realizować projektów, które uniemożliwiałyby albo utrudniałyby osiągnięcie celów klimatycznych na rok 2030 lub na rok 2050. Zawarcie w kryteriach wyboru projektów odniesienia do tej zasady pokazywałoby logikę, w jaki sposób kreowane są szczegółowe kryteria punktowe w instrukcji wypełniania wniosków.

Pani Małgorzata Szczepańska wyjaśniła, że zasada DNSH jest respektowana nie tylko na etapie programowania. Została przeprowadzona szczegółowa analiza w ramach FENG, które działania mogą potencjalnie wpływać na naruszanie tej zasady. Przy identyfikacji tych działań zostały wskazane zobowiązania, które będą wpisane do umowy o dofinansowanie.

Pani Anna Świebocka zwróciła uwagę na brzmienie kryterium nr 6 „Projekt spełnia zasadę zrównoważonego rozwoju”, gdzie wpisano, że każdy projekt musi być zgodny z przepisami w zakresie ochrony środowiska. Nie będzie robiona ocena DNSH dla każdego projektu, ponieważ nie wszystkie sektory mają swoje regulacje, a jednocześnie w ramach tego kryterium precyzyjnie sformułowano wymogi dla projektów.

Pan dr Wojciech Szymalski wskazał, że Zasada zrównoważonego rozwoju jest bardziej ogólna w stosunku do celów ONZ, porozumienia paryskiego i zasady DNSH. Wniósł o przegłosowanie swojej propozycji.

Pani Justyna Ochędzan w kontekście szeroko rozumianej konwergencji społeczno-gospodarczej zwróciła uwagę, że zarówno wątki społeczne, jak i gospodarcze powinny być równoważone. Z perspektywy społeczeństwa obywatelskiego jest to istotne w FENG. Zawniosowała o przegłosowanie zwiększenia punktacji.

Pani Małgorzata Szczepańska poprosiła Polską Zieloną Sieć i Młodzieżowy Strajk Klimatyczny o konkretne propozycje zapisów do kryteriów.

Pan dr Wojciech Szymalski zaproponował dodanie do treści opisu, który brzmi: „Wnioskodawca uzasadnił we wniosku o dofinansowanie spełnienie zasady równego rozwoju” następujących słów: „z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady „nie czyń poważnych szkód”.

Pani Anna Świebocka zwróciła uwagę, że IZ w treści tego kryterium powołuje się na art. 9 ust. 4 rozporządzenia ogólnego, który mówi, że cele funduszy są realizowane zgodnie z celem wspierania zrównoważonego rozwoju określonych w art. 11 oraz z uwzględnieniem celów ONZ dotyczących zrównoważonego rozwoju, a także porozumienia paryskiego i zasady DNSH. Powołanie się w kryterium na art. 9 rozporządzenia ogólnego jest spełnieniem tego postulatu.

Pan dr Wojciech Szymalski zawnioskował o przytoczenie treści art. 9 w opisie kryterium.

Pani Małgorzata Szczepańska zgodziła się na przytoczenie treści art. 9 ust. 4 w opisie kryterium. Zaproponowała głosowanie nad wnioskiem o zwiększenie punktacji w kryteriach rankingujących wspólnych dla projektu nr 5 „Współpraca w związku z projektem” oraz nr 6 „Społeczne znaczenie innowacji” z jednego punktu do dwóch.

Wyniki głosowania nad wnioskiem o zwiększenie punktacji: 25 głosów za, 17 przeciw, 12 głosów wstrzymujących się.

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że wniosek został przyjęty i przesłała do głosowania nad całym pakietem kryteriów.

Głosowanie:

Wyniki głosowania dot. **Uchwały nr 2** w sprawie przyjęcia kryteriów wyboru finansowanych operacji w ramach programu fundusze europejskie dla Nowoczesnej gospodarki dla działania ścieżka SMART: **51 głosów za, 1 przeciw, 1 głos wstrzymujący się.**

5. Kryteria wyboru projektów dla działania „IPCEI” w ramach 2. Priorytetu FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom” oraz dla działania „IPCEI wodorowy” w ramach 3. Priorytetu FENG „Zazielenienie przedsiębiorstw”

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że w ramach działania „IPCEI” w 2. Priorytecie FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom” będą wspierane przedsiębiorstwa w realizacji projektów uznanych za projekty ważne, będące przedmiotem zainteresowania całej UE - IPCEI (ang. Important Projects of Common European Interest). W ramach działania „IPCEI wodorowy” w 3. Priorytecie FENG „Zazielenienie przedsiębiorstw” wspierane będą projekty polskich przedsiębiorstw uczestniczących w realizacji IPCEI dotyczące wodoru. Finansowanie będzie dotyczyło projektów z obszaru niskoemisyjnego i produkowanego z wykorzystaniem energii odnawialnej wodoru.

Prezentację kryteriów przedstawiła Pani Karolina Lesyng, kierownik Sekcji Dotacji Funduszy UE w NCBR, przedstawicielka IP FENG.

Dyskusja:

Pan dr Wojciech Szymalski zgłosił analogiczną uwagę, jak w działaniu „Ścieżka SMART” dotyczącą zrównoważonego rozwoju i dodał, że Polska Zielona Sieć będzie dążyć do zgłoszenia tego zapisu we wszystkich przyjmowanych na posiedzeniu kryteriach.

Pani Małgorzata Szczepańska przyjęła propozycję uzupełnienia opisu kryterium dotyczącego zrównoważonego rozwoju o treść art. 9 rozporządzenia ogólnego.

Pani Emma Toledano Laredo wskazała, że KE z zadowoleniem przyjmuje wsparcie dla projektów IPCEI. W porównaniu z perspektywą na lata 2014-2020 działania o znaczeniu strategicznym stanowią nowy element wzmocnienia widoczności i komunikacji. Działania o znaczeniu strategicznym powinny w istotny sposób przyczynić się do osiągnięcia celów FENG i podlegają szczególnemu monitoringowi. Zgodnie z art. 73 ust.5 rozporządzenia ogólnego, gdy IZ dokonuje wyboru operacji o znaczeniu strategicznym, informuje o tym Komisję w terminie jednego miesiąca i przedstawia jej wszystkie istotne informacje na temat tej operacji.

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że IZ będzie informować o projektach IPCEI tak szybko, jak tylko zostaną wybrane, zarówno KE, jak również szeroko wśród beneficjentów i wszystkich zainteresowanych.

Głosowanie:

Wyniki głosowania dot. **Uchwały nr 3** w sprawie przyjęcia kryteriów wyboru finansowanych operacji w ramach Programu FENG dla działania "IPCEI" w ramach 2. Priorytetu FENG "Środowisko sprzyjające innowacjom": **46 głosów za, 1 przeciw, 1 głos wstrzymujący się.**

Wyniki głosowania dot. **Uchwały nr 4** w sprawie przyjęcia kryteriów wyboru finansowanych operacji w ramach Programu FENG wraz z metodologią dla działania „IPCEI wodorowy” w ramach 3. Priorytetu FENG „Zazielenienie przedsiębiorstw”: **45 głosów za, 1 przeciw, 1 głos wstrzymujący się.**

6. Kryteria wyboru projektów dla działania „Współfinansowanie działań EDIH” w ramach 2. Priorytetu FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom”

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że w ramach działania „Współfinansowanie działań EDIH” w 2. Priorytecie FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom” wspierane będzie zwiększenie konkurencyjności MŚP w procesie transformacji cyfrowej. Europejskie Huby Innowacji Cyfrowych (EDIH) będą działać w modelu one-stop-shop. Usługi przez nie oferowane mają umożliwić przedsiębiorstwu stworzenie planu transformacji cyfrowej, zapewnić dostęp do aktualnej specjalistycznej wiedzy, a także zapewnić warunki do testowania rozwiązań lub eksperymentowania z najnowszymi technologiami, mającymi potencjalnie kluczowe znaczenie dla wytwarzanych przez niego produktów, oferowanych usług, stosowanych procesów lub przyjętych modeli biznesowych. Wsparcie kierowane będzie do podmiotów, które zostały wybrane w ramach konkursu organizowanego w ramach Digital Europe Programme.

Prezentację kryteriów przedstawiła Pani Anna Forin, Dyrektor Departamentu Usług Proinnowacyjnych w PARP, przedstawicielka IP FENG,

Dyskusja:

Pani Marzena Chmielewska:

- zapytała, czy przedsiębiorstwa typu mid-caps będą mogły korzystać ze wsparcia,

- zadała pytanie, co będzie przedmiotem oceny. Projekty zostały już zweryfikowane na etapie preselekcji krajowej albo na etapie konkursu organizowanego przez KE w ramach Digital Europe.

Pani dr Ewa Rumińska-Zimny zapytała, w jaki sposób będzie mierzony i oceniany pozytywny wpływ projektu na zasadę równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę itd.

Pan Łukasz Słoniowski:

- zapytał, jak szybko środki w ramach tego działania będą uruchomione,
- wyjaśnił, że kryterium wpływu projektu na zasadę równości szans i niedyskryminacji ze względu na płeć, rasę itd. jest spełniane przez Krakowski Park Technologiczny poprzez posiadanie specjalnej polityki równościowej, która jest dokumentem w projekcie i dopasowanie realizowanych działań, również przez podmioty będące w konsorcjum.

Pan dr Wojciech Szymalski powtórzył wniosek o rozszerzenie zapisu dotyczącego zrównoważonego rozwoju o zapisy rozporządzenia ogólnego.

Pani Emma Toledano Laredo poinformowała, że KE docenia, iż FENG będzie współfinansował Europejskie Huby Innowacji Cyfrowych oraz obiekty do testowania i eksperymentowania w zakresie sztucznej inteligencji, i z zadowoleniem przyjmuje rozwiązanie, które wspiera synergie między programem Cyfrowa Europa, a polityką spójności. KE przygotowała w lipcu 2022 r. zawiadomienie w sprawie synergii na podstawie pytań od państw członkowskich. Skupia się ono na nowych możliwościach maksymalizacji synergii między programami Horyzont Europa, a programami finansowanymi z EFRR. Dokument zawiera szczegółowe informacje prawne i wykonawcze dotyczące wszystkich nowych uelastycznień w odpowiednich ramach legislacyjnych w celu osiągnięcia synergii operacyjnych, w tym m.in. Pieczęć Doskonałości (Seal of Excellence) i współfinansowanie Europejskich Hubów Innowacji Cyfrowych oraz obiektów testujących i eksperymentujących w zakresie sztucznej inteligencji. Pomimo istnienia tego dokumentu nadal jest wiele pytań, na które KE przygotowuje odpowiedzi.

Pani Małgorzata Szczepańska:

- poinformowała, że IZ jest w kontakcie z przedstawicielami KE, żeby wyjaśnić wszystkie wątpliwości i zapewnić jak najlepszą spójność i komplementarność projektów finansowanych w 50% z Programu Digital Europe i w 50% z FENG,
- przyjęła propozycję uwagi Polskiej Zielonej Sieci, żeby uzupełnić opis kryterium dotyczącego zrównoważonego rozwoju o treść art. 9 ust. 4 rozporządzenia ogólnego,
- wyjaśniła, że EDIH-y to głównie konsorcja przedsiębiorstw, organizacji badawczych, organizacji pozarządowych, jednostek samorządu terytorialnego, uczelni wyższych i innych podmiotów. Nic nie stoi to na przeszkodzie, żeby duże firmy korzystały z usług EDIH-ów. Należy wskazać, iż MSP będą korzystały

z usług EDIHów w FENG bezpłatnie, natomiast duże firmy będą płaciły za usługi cenę rynkową,

- w kwestii uruchomienia środków, IZ czeka na formalne akceptacje wewnętrzne i wyraziła nadzieję, że harmonogram naborów na cały rok zostanie szybko opublikowany.

Pani Anna Forin dodała, że weryfikacja spełnienia kryterium równości szans odbywa się trochę na deklaracjach i stosowaniu dokumentów, procedur bądź polityk w ramach podmiotów, które składają wnioski i które podlegają ocenie.

Pani dr Ewa Rumińska-Zimny wskazała, że wciąż brakuje konkretów i można się zastanowić wspólnie, jak te konkrety ewentualnie doprecyzować.

Pan Daniel Węgrzynek, przedstawiciel Polskiej Agencji Rozwoju

Przedsiębiorczości uzupełnił, że ta zasada będzie konkretyzowana w dokumentacji konkursowej. Chodzi o zapewnienie przez EDIH w każdej dziedzinie realizacji projektu równych zasad w zakresie pracy, zatrudnienia, równość kobiet i mężczyzn.

Pani dr Ewa Rumińska-Zimny wskazała, że jeśli chodzi o zasady, które są sformułowane, to równa płaca jest zapewniona w Konstytucji, w prawie pracy itd., a różnica w Polsce w poziomie płac wynosi ok. 20%. Warto się zastanowić nad doprecyzowaniem kryteriów, żeby zachęcić przedsiębiorców do praktycznej realizacji tych zasad.

Pan Łukasz Słoniowski dodał, że Krakowski Park Technologiczny tworząc u siebie dokument strategiczny na rzecz rozwiązań równościowych przeprowadził anonimową ankietę wśród wszystkich pracowników, zatem stan faktyczny został sprawdzony i nie jest to wyłącznie papierowa deklaracja.

Pani Małgorzata Szczepańska wskazała, że chodzi o pewne doprecyzowanie tych obszarów i jeśli są konkretne propozycje, to będzie temat do wypracowania na Grupie roboczej.

Pan Przemysław Pietrzak, przedstawiciel Instytutu Ordo Iuris w kwestii zasady niedyskryminacji ze względu na płeć, zapytał, czy to dotyczy płci biologicznej (kobiety, mężczyźni), czy też może to być przyczynkiem do tego, żeby przedsiębiorcy byli naciskani na wprowadzenie np. dokumentów wewnętrznych w duchu ideologii gender.

Pani Małgorzata Szczepańska wyjaśniła, że ta zasada dotyczy niedyskryminacji. Niedyskryminacja polega na wykluczeniu pewnych grup społecznych, szeroko rozumianych, a nie zmuszaniu kogokolwiek do czegokolwiek.

Głosowanie

Wyniki głosowania dot. **Uchwały nr 5** w sprawie przyjęcia kryteriów wyboru finansowanych operacji w ramach Programu FENG wraz z metodologią dla działania „Współfinansowanie działań EDIH” w ramach 2. Priorytetu FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom”: **43 głosy za, 2 przeciw, 0 głosów wstrzymujących się.**

7. Kryteria wyboru projektów dla działania „Współfinansowanie działań TEF AI” w ramach 2. Priorytetu FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom”

Pani Małgorzata Szczepańska poinformowała, że w ramach działania „Współfinansowanie działań TEF AI” w 2. Priorytecie FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom” wspierane będzie zwiększanie konkurencyjności MŚP w procesie transformacji cyfrowej w obszarze sztucznej inteligencji. Usługi oferowane przez TEF AI mają umożliwić przedsiębiorcom eksperymentowanie, testowanie oraz walidację rozwiązań AI zarówno w środowisku wirtualnym, jak i rzeczywistym. Wsparcie kierowane będzie do podmiotów, które zostały wybrane w konkursach organizowanych w ramach Digital Europe Programme.

Prezentację kryteriów przedstawiła Pani Karolina Lesyng, kierownik Sekcji Dotacji Funduszowych UE w NCBR, przedstawicielka IP FENG.

Dyskusja:

Pan dr Wojciech Szymalski zgłosił wniosek o rozszerzenie zapisu dotyczącego zrównoważonego rozwoju o zapisy rozporządzenia ogólnego.

Pani Małgorzata Szczepańska odpowiedziała, że propozycja uzupełnienia zapisu została przyjęta.

Wyniki głosowania dot. **Uchwały nr 6** w sprawie przyjęcia kryteriów wyboru finansowanych operacji w ramach Programu FENG wraz z metodologią dla działania „Współfinansowanie działań TEF AI” w ramach 2. Priorytetu FENG „Środowisko sprzyjające innowacjom”: **41 głosów za, 0 przeciw, 1 głos wstrzymujący się.**

8. Powołanie grup roboczych ds. wdrażania 1. Priorytetu FENG oraz ds. wdrażania 2. i 3. Priorytetu FENG

Pani Małgorzata Szczepańska poprosiła o przesyłanie zgłoszeń do Grup roboczych na adres Sekretariatu KM do 27 stycznia 2023 r. Kolejne posiedzenie odbędzie się 1 lutego 2023 r. 18 stycznia 2023 r. zostaną rozesłane materiały związane z pracą kolejnego posiedzenia.

Wyniki głosowania dot. **Uchwały nr 7** w sprawie powołania Grupy roboczej do spraw wdrażania 1. Priorytetu Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027: **38 głosów za, 1 przeciw, 1 głos wstrzymujący się.**

Wyniki głosowania **Uchwały nr 8** w sprawie powołania Grupy roboczej do spraw wdrażania 2. i 3. Priorytetu Programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027: **41 głosów za, 0 przeciw, 1 głos wstrzymujący się.**

9. Sprawy różne

Pan dr Wojciech Szymalski poinformował, że proponuje powołanie Grupy roboczej do spraw zasad horyzontalnych i zaprosił innych członków KM do grupy inicjatywnej

do powołania ww. Grupy. Poprosił o zgłoszenie chętnych do udziału w grupie inicjatywnej do siebie lub do Polskiej Zielonej Sieci.

Pan Marcin Janiak, przedstawiciel Ministerstwa Klimatu i Środowiska wyraził zadowolenie, że przyjęto kryteria między innymi dla „IPCEI wodorowego”, co pozwoli na finansowanie tych inwestycji. Zwrócił uwagę, żeby nabory ogłaszane przez NCBR były na te inwestycje, które pozwolą komplementarnie finansować wsparcie względem tego, co zostało zaplanowane w Krajowym Planie Odbudowy.

Pani Małgorzata Szczepańska wskazała, że IZ jest w kontakcie z Ministerstwem Klimatu i Środowiska i uzgadnia finansowanie całego sektora technologii wodorowych w ramach zmian prawa energetycznego, więc nie powinno być problemu.

Poinformowała, że IZ otrzymała raport dotyczący analizy komunikacji polityki spójności, w którym KE wskazała dobre praktyki nt. komunikacji projektów, które są współfinansowane ze środków europejskich. KE oczekuje, że rola UE i funduszy unijnych jako inicjatora i siły napędowej zachodzących zmian, będzie jednoznacznie pokazywana. Jednym z celów jest wskazanie UE jako zaangażowanej w rozwój regionów i wspierającej mieszkańców w wielu obszarach, jak również komunikowanie i budowanie wizerunku UE jako wspólnoty 27 państw, za którą stoją konkretne wartości i przekonania. Jednocześnie należy angażować odbiorców i beneficjentów do działania, pozyskiwania informacji, aplikowania. Ważnym elementem jest stosowanie zasady DNSH w działaniach, również tych komunikacyjnych. Istotna jest także kwestia zachowania transparentności wydatków z budżetu unijnego. Poprosiła o informację, gdyby ktoś potrzebował więcej szczegółów, albo była potrzeba zaprezentowania tej tematyki na posiedzeniu KM.

Poinformowała, że do 20 stycznia 2023 r. Sekretariat KM przekaże na adresy mailowe członków i obserwatorów wzory oświadczeń, których podpisanie jest, zgodnie z Regulaminem KM, niezbędne do potwierdzenia gotowości do rzetelnej i bezstronnej realizacji zadań wynikających z udziału w pracach KM.

Pani Emma Toledano Laredo wskazała, że zmieniły się zasady komunikacji i widoczności. Musi być zamieszczone wyraźne godło UE, wyraźne wzmianki o tym, że dana działalność lub określony projekt był finansowany przez UE. Zatem powstało godło parasolowe UE. Ważną zmianą, jest fakt, że istnieje kara w przypadku uznania, że zasady komunikowania i widoczności nie są przestrzegane. Pani Ursula von der Leyen, Przewodnicząca KE w swoim przemówieniu wygłoszonym we wrześniu 2022 r. skupiła się na inwestowaniu w umiejętności i dlatego ten rok jest Europejskim Rokiem Umiejętności. Ma on na celu pomóc zaradzić niedoborom siły roboczej i sprostać wyzwaniom zielonej, cyfrowej i społecznej transformacji oraz zapewnieniu konkurencyjności Europy. Europejski Rok Umiejętności jest narzędziem do dalszego zwrócenia uwagi na te dziedziny i skupiania się na ambicjach i pobudzaniu rozwoju umiejętności. Ma to związek z kompetencjami KM i realizacją programu FENG. Państwa członkowskie, instytucje UE i wszyscy interesariusze już zaczynają planować działania promocyjne

w ramach Europejskiego Roku Umiejętności. KE i DG REGIO przygotowują własne komunikaty na temat wykorzystywania talentów, który powinien zostać opublikowany w lutym br. Ma on odpowiedzieć na konkretne wyzwania, które pojawiają się na poziomie regionalnym, jednocześnie proponując dostosowane do indywidualnych potrzeb i wielowymiarowe rozwiązania dotyczące sposobów promowania, zatrzymywania i przyciągania talentów.

W 2023 r. przypada 30. rocznica istnienia rynku wewnętrznego, który jest podstawą budowy UE od samego początku. KE będzie się jeszcze kontaktować w tej sprawie.

Pani Małgorzata Szczepańska podziękowała za te informacje. Ten rok będzie bardzo intensywnym rokiem pracy KM. Poinformowała, że w 2023 r. IZ planuje uruchomić 27 konkursów. Podziękowała wszystkim uczestnikom za dotychczasową współpracę.

10. Wykaz skrótów

DNSH – zasada „nie czyni poważnych szkód” (ang. do no significant harm)

EDIH – Europejskie Huby Innowacji Cyfrowych (ang. European Digital Innovation Hub)

FENG – Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027

IP – Instytucja Pośrednicząca

IPCEI – ang. Important Projects of Common European Interest

IZ – Instytucja Zarządzająca

KE – Komisja Europejska

KM – Komitet Monitorujący

NCBR – Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

MFIPR – Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej

MŚP – mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa

PARP – Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

POIR – Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020

PreKM – Prekomitet Monitorujący

TEF – ang. Testing and Experimentation Facility

UE – Unia Europejska

Protokół przygotowała: Alicja Wieczorek

Sekretariat Komitetu Monitorującego FENG

Zaakceptowała: Pani Małgorzata Szczepańska

Przedstawicielka Instytucji Zarządzającej w Komitecie Monitorującym FENG

Zatwierdziła: Pani Małgorzata Jarosińska-Jedynak

Przewodnicząca Komitetu Monitorującego FENG

Sekretarz Stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej

**1. Załącznik 1 - Lista osób biorących udział w posiedzeniu KM FENG
18 stycznia 2023 r.**

CZŁONKOWIE

1. Pan Jacek Żalek, Sekretarz Stanu w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej, Przewodniczący Komitetu Monitorującego,
2. Pani Małgorzata Szczepańska, Dyrektor Departamentu Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju, MFiPR, Przedstawicielka Instytucji Zarządzającej FENG,
3. Pani Anna Świebocka, Zastępca Dyrektora Departamentu Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju, MFiPR, Przedstawicielka Instytucji Zarządzającej FENG,
4. Pan Dariusz Budrowski, Prezes Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, Przedstawiciel Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości,
5. Pan Tomasz Szelaąg, p.o. Dyrektora Działu Programowania i Wyboru Projektów, Przedstawiciel Narodowego Centrum Badań i Rozwoju,
6. Pani Karolina Lesyng, Kierownik Sekcji Dotacji Funduszy UE, Przedstawicielka Narodowego Centrum Badań i Rozwoju,
7. Pan Michał Kopeć, Dyrektor Departamentu Programów Europejskich, Przedstawiciel Banku Gospodarstwa Krajowego,
8. Pani Joanna Kuszlik-Cichosz, Zastępca Dyrektora OPI PIB ds. administracji, Przedstawicielka Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu Badawczego,
9. Pani Elżbieta Dębowska, Kierownik Działu Wdrażania Projektów Inwestycyjnych POIR, Przedstawicielka Ośrodka Przetwarzania Informacji – Państwowego Instytutu Badawczego,
10. Pan Michał Pietras, Dyrektor ds. Działalności Programowej, Przedstawiciel Fundacji na rzecz Nauki Polskiej,
11. Pani dr Beata Frączak Zastępca Dyrektora ds. Działalności Programowej, Przedstawicielka Fundacji na rzecz Nauki Polskiej,
12. Pani Renata Calak, Dyrektor Departamentu Strategii, MFiPR, Przedstawicielka Instytucji do spraw koordynacji strategicznej Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce,

13. Pani Ewa Bieniek, Główny Specjalista, Departament Strategii, MFiPR, Przedstawicielka Instytucji do spraw koordynacji strategicznej Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce,
14. Pan Grzegorz Żmuda, Zastępca Dyrektora Departamentu Koordynacji Wdrażania Funduszy UE w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej, Przedstawiciel Instytucji do spraw koordynacji wdrożeniowej Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027,
15. Pan Jan Tendaj, Główny Specjalista, Wydział Koordynacji Wsparcia Innowacyjności i Infrastruktury Społecznej w Regionach, Departament Programów Regionalnych, MFiPR, Przedstawiciel Instytucji do spraw koordynacji wdrożeniowej Umowy Partnerstwa w zakresie programów regionalnych,
16. Pani Małgorzata Wierzbicka, Dyrektor Departamentu Programów Ponadregionalnych, MFiPR, Przedstawicielka Instytucji Zarządzającej Programem Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027,
17. Pani Aneta Sałata, Naczelnik Wydziału Innowacji i Przedsiębiorczości, Departament Programów Ponadregionalnych, MFiPR, Przedstawicielka Instytucji Zarządzającej Programem Fundusze Europejskie dla Polski Wschodniej 2021-2027,
18. Pani Joanna Gajda-Sobieszczkańska, Naczelnik Wydziału Koordynacji Programowania, Departament Programów Infrastrukturalnych, MFiPR, Przedstawicielka Instytucji Zarządzającej Programem Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027,
19. Pan Piotr Krasuski, Dyrektor Departamentu Europejskiego Funduszu Społecznego, MFiPR, Przedstawiciel Instytucji Zarządzającej Programem Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027,
20. Pani Joanna Tańska, Zastępca Dyrektora w Departamencie Instytucji Płatniczej w Ministerstwie Finansów, Przedstawicielka ministra właściwego do spraw finansów publicznych,
21. Pan Marcin Janiak, Zastępca Dyrektora w Departamencie Funduszy Europejskich, Ministerstwo Klimatu i Środowiska, Przedstawiciel ministra właściwego do spraw środowiska,
22. Pan Mateusz Gaczyński, Zastępca Dyrektora w Departamencie Innowacji i Rozwoju, Ministerstwo Edukacji i Nauki, Przedstawiciel ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki,
23. Pani Agata Wancio, Zastępca Dyrektora Departamentu Innowacji i Polityki Przemysłowej, Ministerstwo Rozwoju i Technologii, Przedstawicielka ministra właściwego do spraw gospodarki,

24. Pani Natalia Latocha, Dyrektor Departamentu Innowacji, Cyfryzacji i Transferu Wiedzy, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Przedstawicielka ministra właściwego do spraw rozwoju wsi,
25. Pani Patrycja Zwolińska, Referendarz w Wydziale do spraw Równego Traktowania i Praw Człowieka, Przedstawicielka Pełnomocnika Rządu do spraw Równego Traktowania,
26. Pani Magdalena Szymańska, Naczelnik Wydziału ds. Rehabilitacji Społecznej i Współpracy z Samorządami Biura Pełnomocnika Rządu ds. Osób Niepełnosprawnych, Przedstawicielka Pełnomocnika Rządu do spraw Osób Niepełnosprawnych,
27. Pani Elżbieta Kroszczyńska, Radca w Departamencie Architektury Informacyjnej Państwa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Przedstawicielka Pełnomocnika Rządu do spraw Cyberbezpieczeństwa,
28. Pan Marcin Chmurski, Radca w Centrum Rozwoju Kompetencji Cyfrowych Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Przedstawiciel Pełnomocnika Rządu do spraw Cyberbezpieczeństwa,
29. Pan dr Piotr Kryjom, Ekspert Fundacji Platforma Przemysłu Przyszłości, Przedstawiciel Fundacji Platforma Przemysłu Przyszłości,
30. Pan Łukasz Medeksza, Zastępca Dyrektora Departamentu Strategii Miasta Wrocławia, Przedstawiciel Unii Metropolii Polskich,
31. Pan Adam Banaszak, Radny Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Członek Wspierający Unii Miasteczek Polskich, Przedstawiciel Unii Miasteczek Polskich,
32. Pan Leszek Świętański, Dyrektor Biura Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej, Przedstawiciel Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,
33. Pan Mariusz Marszał, Doradca Przewodniczącego Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej ds. programowych i legislacyjnych, Przedstawiciel Związku Gmin Wiejskich Rzeczypospolitej Polskiej,
34. Pan Andrzej Pietrasik, Burmistrz Płońsk, Przedstawiciel Związku Miast Polskich,
35. Pani Elżbieta Anna Polak, Marszałek Województwa Lubuskiego, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego, Przedstawicielka Związku Województw Rzeczypospolitej Polskiej,
36. Pan dr inż. Krystian Szczepański, Dyrektor Instytutu Ochrony Środowiska – Państwowego Instytutu Badawczego, Przedstawiciel Instytutu Ochrony Środowiska - Państwowego Instytutu Badawczego,

37. Pan Andrzej Jaszczuk, Dyrektor Biur Rektora Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Przedstawiciel Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich,
38. Pan prof. dr hab. Lech Dzieńis, Politechnika Białostocka, Przedstawiciel Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich,
39. Pan Zbigniew Wojciechowski, Wicemarszałek Województwa Lubelskiego, Przedstawiciel Konwentu Marszałków Województw Rzeczypospolitej Polskiej,
40. Pan prof. dr hab. inż. Leszek Rafalski, Dyrektor Biura Rady Głównej Instytutów Badawczych, Przedstawiciel Rady Głównej Instytutów Badawczych,
41. Prof. dr hab. inż. Marian Szczerek, Wiceprzewodniczący Rady Głównej Instytutów Badawczych, Przedstawiciel Rady Głównej Instytutów Badawczych,
42. Pani prof. dr hab. Danuta Sosnowska, Instytut Ochrony Roślin – Państwowy Instytut Badawczy, Członek Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Przedstawicielka Rady Główna Nauki i Szkolnictwa Wyższego,
43. Pan prof. dr Bogusław Dołęga, Zastępca Przewodniczącego Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”, Przedstawiciel Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”,
44. Pan Marek Kisilowski, Zastępca Przewodniczącego Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”, Przedstawiciel Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”,
45. Pani Anna Kieracińska, Pełnomocnik B+R ds. komercjalizacji prac rozwojowych, Przedstawicielka Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych
46. Pan Sławomir Wittkowicz, Członek Prezydium Forum Związków Zawodowych, Przedstawiciel Forum Związków Zawodowych,
47. Pan Adam Niedziółka, Pełnomocnik Prezesa Zarządu ds. funduszy europejskich, Przedstawiciel Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej,
48. Pani Marzena Chmielewska, Zastępca Dyrektora Generalnego, Przedstawicielka Konfederacji „Lewiatan”,
49. Pani Bogumiła Frąckowiak, Naczelnik Wydziału Promocji Gospodarczej, Wielkopolska Izba Rzemieśnicza w Poznaniu, Przedstawicielka Związku Rzemiosła Polskiego,
50. Pani Bożena Lublińska-Kasprzak, Ekspert BCC ds. innowacji i funduszy UE, minister ds. przedsiębiorczości i innowacji w Gospodarczym Gabinetcie Cieni BCC, Przedstawicielka pracodawców Business Centre Club,

51. Pan Szymon Żółciński, Ekspert BCC ds. funduszy strukturalnych i pomocy publicznej BCC, Przedstawiciel pracodawców Business Centre Club,
52. Pan Rafał Szkop, Manager ds. Analiz, Legislacji i Współpracy Międzynarodowej, Przedstawiciel Związku Przedsiębiorców i Pracodawców - Związek Pracodawców Polska Miedź,
53. Pani Karolina Opielewicz, Członek Zarządu KIG, Przedstawicielka Krajowej Izby Gospodarczej,
54. Pani Jolanta Okońska-Kubica, Przewodnicząca Komitetu ds. ESG KIG, Przedstawicielka Krajowej Izby Gospodarczej,
55. Pani Marcelina Chojnacka, Koordynator ds. Public Advocacy SoDA, Przedstawicielka Organizacji Pracodawców Usług IT – Software Development Association Poland,
56. Pan dr inż. Zygmunt Krasieński, Prezes Polskiej Izby Gospodarczej Zaawansowanych Technologii, Przedstawiciel Polskiej Izby Gospodarczej Zaawansowanych Technologii,
57. Pan Jaromir Ćwikła, Dyrektor Prawny Polskiego Towarzystwa Gospodarczego, Przedstawiciel Polskiego Towarzystwa Gospodarczego,
58. Pan Krzysztof Maternicki, Członek Rady Koordynacyjnej Porozumienia Akademickich Centrów Transferu Technologii PACTT, Specjalista ds. transferu technologii, Centrum Zarządzania Innowacjami i Transferem Technologii Politechniki Warszawskiej, Przedstawiciel Porozumienia Akademickich Centrów Transferu Technologii,
59. Pan dr inż. Piotr Kubiński, Prezes Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Przedstawiciel Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce,
60. Pani Marzena Mażewska, Pełnomocnik ds. Standardów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości, Stowarzyszenie Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce, Przedstawicielka Stowarzyszenia Organizatorów Ośrodków Innowacji i Przedsiębiorczości w Polsce,
61. Pan Arkadiusz Lewicki, Dyrektor Zespołu ZBP ds. Programów Publicznych i Środowisk Gospodarczych, Koordynator Zespołu międzybankowego ds. Funduszy UE, w tym FENG, Przedstawiciel Związku Banków Polskich,
62. Pani Anna Sokołowska, Dyrektor Biura Zarządu Związku Pracodawców Kłastry Polskie, Przedstawicielka Związku Pracodawców Kłastry Polskie,
63. Pan Marcin Korolec, Ekspert współpracujący z Fundacją Przyjaciół Młodzieżowego Strajku Klimatycznego, Dyrektor Fundacji Instytut Zielonej Gospodarki, Przedstawiciel organizacji pozarządowej działającej na rzecz ochrony środowiska - Fundacja Przyjaciół Młodzieżowego Strajku Klimatycznego,

64. Pan Paweł Wiejski, Ekspert współpracujący z Fundacją Przyjaciół Młodzieżowego Strajku Klimatycznego, Przedstawiciel organizacji pozarządowej działającej na rzecz ochrony środowiska - Fundacja Przyjaciół Młodzieżowego Strajku Klimatycznego,
65. Pan Marian Mójta, Prezes Zarządu, Przedstawiciel organizacji pozarządowej działającej na rzecz osób z niepełnosprawnościami - Dolnośląskie Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej,
66. Elżbieta Knappe, Skarbnik, Przedstawicielka organizacji pozarządowej działającej na rzecz osób z niepełnosprawnościami - Dolnośląskie Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej,
67. Pani Justyna K. Ochędzan, Przedstawicielka organizacji pozarządowej działającej na rzecz promowania włączenia społecznego - Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych,
68. Pani Maria Lewandowska- Mika, Przedstawicielka organizacji pozarządowej działającej na rzecz promowania włączenia społecznego - Wspólnota Robocza Związków Organizacji Socjalnych,
69. Pani dr Ewa Rumińska-Zimny, Wiceprezes Zarządu SKK, Przedstawicielka organizacji pozarządowej działającej na rzecz promowania równości kobiet i mężczyzn - Stowarzyszenie Kongres Kobiet,
70. Pani Ewa Sufin-Jacquemart, Wiceprezes Zarządu SKK, Przedstawicielka organizacji pozarządowej działającej na rzecz promowania równości kobiet i mężczyzn - Stowarzyszenie Kongres Kobiet,
71. Pan Robert Kłosowski, Prezes Zarządu, Przedstawiciel organizacji pozarządowej działającej na rzecz niedyskryminacji - New Europe Foundation,
72. Pan Przemysław Pietrzak, Analityk w Centrum Analiz Legislacyjnych, Przedstawiciel organizacji pozarządowej działającej na rzecz praw podstawowych - Fundacja Instytut Na Rzecz Kultury Prawnej Ordo Iuris,
73. Pan Petros Tovmasyan, Prezes Fundacji Klaster Innowacji Społecznych, Przedstawiciel organizacji pozarządowej zajmującej się monitoringiem działań instytucji publicznych (organizacja strażnicza) - Klaster Innowacji Społecznych,
74. Pan Rafał Dymek, Przedstawiciel federacji organizacji pozarządowych - Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych,
75. Pan dr Wojciech Szymalski, Członek grupy roboczej Polskiej Zielonej Sieci „Fundusze Europejskie dla Klimatu”, Prezes Fundacji Instytut na rzecz Ekorozwoju, Przedstawiciel federacji organizacji pozarządowych działających w obszarze ochrony środowiska - Związek Stowarzyszeń Polska Zielona Sieć.

OBSERWATORZY

1. Pani Emma Toledano Laredo, Dyrektor do spraw wdrażania w Dyrekcji Generalnej do spraw Polityki Regionalnej i Miejskiej, Przedstawicielka KE,
2. Pani Katarzyna Szumielewicz, Przedstawicielka KE,
3. Pan Aron-Kerpel-Fronius, Przedstawiciel KE,
4. Pani Marta Mioduszevska, Zastępca Dyrektora Departamentu Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju, MFiPR, Przedstawicielka Instytucji Zarządzającej FENG,
76. Pani Patrycja Zeszutek, Zastępca Dyrektora Departamentu Programów Wsparcia Innowacji i Rozwoju, MFiPR, Przedstawicielka Instytucji Zarządzającej FENG,
5. Pani Małgorzata Makowska-Madaj, Departament Komunikacji i Promocji Funduszy Europejskich w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej, Przedstawicielka Instytucji koordynującej do spraw informacji i promocji,
6. Pan Włodzimierz Koźlik, Główny Specjalista w Wydziale Zgodności Rozliczeń III, Departament Zgodności Rozliczeń Środków Europejskich w Ministerstwie Funduszy i Polityki Regionalnej, Przedstawiciel ministra właściwego ds. rozwoju regionalnego w zakresie prowadzenia kontroli przez ministra działającego jako państwo członkowskie,
7. Pan Dominik Zalewski, Dyrektor Departamentu Audytu Środków Publicznych, Ministerstwo Finansów, Przedstawiciel Szefa Krajowej Administracji Skarbowej pełniący funkcję Instytucji Audytowej,
8. Pan Mariusz Lenkiewicz, Główny specjalista kontroli państwowej, Przedstawiciel Najwyższej Izby Kontroli,
9. Pan Andrzej Domański, Przedstawiciel Agencji Rozwoju Przemysłu S.A.,
10. Pani Anna Gołąbek, Ekspert, Departament Projektów, Przedstawicielka Polskiej Agencji Inwestycji i Handlu S.A.,
11. Pani Agnieszka Horbaczewska-Juchniewicz, Specjalista ds. źródeł finansowania w Departamencie Finansów, Przedstawicielka Sieci Badawczej Łukasiewicz,
12. Pan Krzysztof Krzysztofiak, Dyrektor Działu Parku Technologicznego, Przedstawiciel Krakowskiego Parku Technologicznego,
13. Pani r.pr. Kinga Pawłowska-Nojszewska, Dyrektor ds. prawnych, Przedstawicielka Krajowej Izby Komunikacji Ethernetowej,
14. Pani Katarzyna Koszykowska, Główny Specjalista ds. Badań i Rozwoju, PGE Energia Ciepła S.A. Przedstawicielka Polskiego Towarzystwa Elektrociepłowni Zawodowych,
15. Pani Agnieszka Ozubko, Government Affairs AHK Polska, Przedstawicielka Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej,

16. Pani Ewa Mikos, Przewodnicząca Komisji ds. cyfryzacji i Przemysłu 4.0 AHK Polska, Przedstawicielka Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej,
17. Pan Przemysław Sulich, Wiceprzewodniczący Komisji ds. cyfryzacji i Przemysłu 4.0 AHK Polska, Przedstawiciel Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej,
18. Pan dr inż. Grzegorz Grabowski, Dyrektor Biura Związku Samorządów Polskich, Przedstawiciel Związku Samorządów Polskich,
19. Pan Jarosław Flakowski, Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego,
20. Pani Paulina Sieniawska-Bogiel Urząd Marszałkowski Województwa Lubuskiego,
21. Pani Izabela Wójtowicz, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości,
22. Pani Mariola Misztak- Kowalska, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości,
23. Pani Anna Forin, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości,
24. Pan Daniel Węgrzynek, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości,
25. Pan Tomasz Modzolewski, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości,
26. Pan Szymon Dziubicki, Klaster Innowacji Społecznych,
27. Pani Zuzanna Leszkiewicz, Departament Programów Pomocowych, MFiPR.